

Ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuva Sipilän hallituskaudella

Erika Parvikoski

Opinnäytetyö
Journalismin koulutusohjelma
2018

Tekijä Erika Parvikoski	
Koulutusohjelma Journalismin koulutusohjelma	
Opinnäytetyön otsikko Ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuva Sipilän hallituskaudella	Sivu- ja liitesivumäärä 64 + 6
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, onko ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvassa tapahtunut muutos Juha Sipilän hallituskaudella vuosina 2015–2017 politiikan toimittajien ja taloustoimittajien mielestä. Lisäksi selvitetään, minkälaista muutosta julkisuuskuvassa on tapahtunut, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet mahdolliseen muutokseen ja minkälaisena toimittajat näkevät ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvan tarkastelujaksolla.</p> <p>Tämän opinnäytetyön toimeksiantaja on Metalliliitto, joka fuusioitui 1.1.2018 Teollisuuden ammattiliitto TEAM:n ja Puoliiton kanssa Teollisuusliitoksi. Teollisuusliitossa on yli 220 000 jäsentä, jotka työskentelevät pääasiassa vientiteollisuuden tuotannollisissa tehtävissä.</p> <p>Tutkimuksen tavoitteena ei ole selvittää ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvaa kautta aikojen, vaan fokus on vuosissa 2015–2017. Työn tarkoitus ei ole myöskään vertailla ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvaa työnantajaliittoihin, vaan vertailuna on ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuva ennen Sipilän hallituskautta.</p> <p>Tutkimus toteutettiin verkkokyselynä, johon lähetettiin linkki sähköpostilla 321 toimittajalle kesäkuussa 2017. Vastauksia saatiin yhteensä 39, joten vastausprosentti oli 12,1. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys on koostettu syksyllä 2016.</p> <p>Kyselytutkimus toteutettiin osittain strukturoidusti: tietoa kerättiin sekä monivalintakysymyksillä että kysymyksillä, joihin oli mahdollisuus vastata avoimessa kentässä. Tutkimuksesta saatiin sekä kvantitatiivisesti että kvalitatiivisesti analysoitavaa dataa.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvassa ei ole tapahtunut merkittävää muutosta tarkastelujaksolla. Niinpä ei voida myöskään sanoa, että julkisuuskuva olisi muuttunut merkittävästi huonommaksi tai paremmaksi tarkastelujaksolla.</p> <p>Merkittävin julkisuuskuvaan vaikuttanut yksittäinen tekijä on ollut Kilpailukykysojimus, joka itsessään on vaikuttanut sekä positiivisesti että negatiivisesti siihen, miten politiikan toimittajat ja taloustoimittajat näkevät ammattiyhdistysliikkeen. Tärkeä yksittäinen löydös oli, että valtaosa toimittajista näkee ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvan olleen tarkastelujaksolla vanhanaikainen ja staattinen. Näiden mielikuvien muuttamiseksi toimeksiantajalle ehdotetaan johtopäätöksissä mm. selkeämpää viestintää ja uudistavampaa otetta.</p>	
Asiasanat Julkisuuskuva, mielikuva, mediajulkisuus, ammattiyhdistysliike, politiikan toimittaja, taloustoimittaja.	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuskysymys.....	1
1.2	Metalliliitosta Teollisuusliitoksi.....	3
2	Ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvan rakentuminen	4
2.1	Julkisuuskuva syntyy sanoista ja teoista	4
2.1.1	Mielikuvilla on merkitystä.....	4
2.1.2	Tavoitteellinen vaikuttaminen julkisuuskuvaan	5
2.1.3	Mediajulkisuus	6
2.2	Politiikan toimittaja ja taloustoimittaja julkisuuskuvan rakentajina	8
2.2.1	Toimittaja työssään	9
2.2.2	Journalismin merkitys demokratialle.....	10
2.3	Ammattiyhdistysliike julkisuuden käyttäjänä ja kohteena.....	11
2.3.1	Katsaus ammattiyhdistysliikkeen historiaan.....	11
2.3.2	Ammattiyhdistysliike vallankäyttäjänä.....	14
2.3.3	Keskusjärjestöt ay-liikkeen keulakuvina	15
2.3.4	Sipilän hallituskausi ay-liikkeen näkökulmasta	16
3	Kyselytutkimuksen lähtökohdat	17
3.1	Miten tutkimus tehtiin ja miksi?.....	17
3.2	Kyselyyn vastanneiden taustatiedot	18
4	Ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuva toimittajien näkökulmasta.....	22
4.1	Ay-liikkeen julkisuuskuva Sipilän hallituskaudella	22
4.2	Ay-liikkeen ja median suhde Sipilän hallituskaudella	39
4.3	Tulosten yhteenveto.....	55
5	Johtopäätökset.....	58
5.1	Tutkimuksen luotettavuus	58
5.2	Kehitysehdotukset toimeksiantajalle.....	58
5.3	Oman työn arviointi	59
	Lähteet	60
	Liitteet.....	65
	Liite 1. Verkkokysely	65

1 Johdanto

*Jääräpäinen, vanhanaikainen ja poliittisesti läpimätä vallankäyttäjä.
Heikompien puolustaja, joka katsoo myös yhteiskunnan kokonaisetua.*

Ammattiyhdistysliikkeen voi nähdä monella tapaa. Kysy vaikka keneltä tahansa vastaantulijalta. Mielikuvamme ja mielipiteemme ovat meille totisinta totta, sillä syntyväthän ne huolellisen analyysin ja tiukkojen faktojen pohjalta. Voi toki olla, että niihin vaikuttavat myös päivän lööppien värittämät kahvipöytäkeskustelut, sosiaalisen median linkkijaot ja verkkojulkaisun latautuneet uutisotsikot. Siis se kuva, mikä meille välittyy julkisuudessa.

Ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuva on kiehtonut minua siitä saakka, kun aloin työskennellä SAK:laisen Metalliliiton ulkoisen viestinnän ja yhteiskuntasuhteiden yksikössä vuonna 2011. Mieltäni askarrutti, minkä takia ay-liike ei näyttäydy julkisuudessa samanlaisena asiantuntijana kuin työnantajajärjestöt. Miksi EK:n arviot maamme taloustilanteesta tuntuvat pätevämmiltä kuin ay-liikkeen? Miksi SAK näyttää kulahtaneelta menneisyyden halaajalta? Minkä vuoksi ay-liike pysyy pelikentällä pakkina, tai jopa vaihtopenkin lämmitäjänä, vaikka pitäisi sylkeä maaleja? Ja ennen kaikkea: Onko kyse vain tunneperäisestä mutu-tuntumasta vai voisiko arvioillani olla totuuspohjaa?

Nämä arkiset huomiot ja pohdinnat saivat lisää kierroksia Juha Sipilän johtaman Keskustan voittaessa eduskuntavaalit keväällä 2015. Hakaniemen ay-linnakkeissa hytistiin, vaikka kesä oli korvalla. Keskustan, Kokoomuksen ja Perussuomalaisten muodostama porvarihallitus vaikutti sellaiselta nuijalta, jolla ay-liike voitaisiin niin halutessa lyödä litta. Ero ilmapiirissä oli käsin kosketeltavissa. Vastakkainasettelu yhteiskunnallisessa keskustelussa kasvoi, ja erityisesti SAK:lainen ay-liike näyttäytyi yleisen kehityksen jarruna. Päätin perehtyä aiheeseen syvemmin osana journalismin opintojani.

Tässä opinnäytetyössä tutkin ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvaa Sipilän hallituskaudella politiikasta ja taloudesta raportoivien toimittajien näkökulmasta. Poliitiikan penkkiurheilijalle Sipilän hallituskausi on tarjonnut mielenkiintoisia ja jopa viihdyttäviä hetkiä median parissa, mutta aihepiiriä työkseen seuraaville toimittajille totista työtä. Kommentoimalla ja raportoimalla politiikan tapahtumia toimittajat rakentavat myös ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvaa.

1.1 Tutkimuskysymys

Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää, onko politiikan toimittajien ja taloustoimittajien mielestä ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvassa tapahtunut muutos Sipilän

hallituskaudella. Miten julkisuuskuva on muuttunut ja mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen? Jos muutosta ei kyselyyn vastanneiden mielestä ole tapahtunut, mikä vaikuttaa tähän arvioon?

Opinnäytetyössäni selvitän myös, onko tarkastelujaksolla ammattiyhdistysliikkeen sisällä syntynyt eroavaisuuksia julkisuuskuviissa ja miten se vaikuttaa kokonaisuuteen. Onko SAK:laisen ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuva kehittynyt tarkastelujaksolla eri tavalla kuin muun ay-liikkeen? Miten toimeksiantajani Teollisuusliiton (ent. Metalliliiton) julkisuuskuva on kehittynyt? Ja ovatko ammattiyhdistysliikkeen ja median suhteet muuttuneet tarkastelujaksolla?

Ammattiyhdistysliike on käsitteenä laaja. Sen voidaan ymmärtää tarkoittavan niin kansanliikettä kuin sitä edustavia instituutioita eli ammattiliittoja ja palkansaajien keskusjärjestöjä. Usein keskustelussa, julkisessakin, viitataan ay-liikkeeseen nimenomaan SAK:lla ja sen jäsenliitoilla, ikään kuin unohtaen Akavan ja STTK:n. SAK:laisella ay-liikkeellä on myös tässä opinnäytetyössä enemmän huomioarvoa.

Opinnäytetyössä ei tutkita ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvan muutosta kautta aikojen, vaan rajaus on toukokuussa 2015 alkaneessa Sipilän hallituskaudessa. Kysely toteutettiin kesäkuussa 2017, joten käytännössä tarkastelujakso on kaksivuotinen. Opinnäytetyöni rakenne noudattaa perinteistä kaavaa: alussa esittelen tutkimuksen teoreettisen viitekehityksen, joka pureutuu ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvan rakentumiseen. Empiriaosiossa esittelen valitun metodologian ja tutkimusaineiston, analysoin tulokset ja tiivistän niiden pohjalta johtopäätökset. Työn lopussa arvioin tutkimukseni luotettavuutta ja onnistumista sekä esitän kehitysehdotukseni toimeksiantajalle, tässä tapauksessa Teollisuusliitolle.

Opinnäytetyöni aihe pureutuu tiukasti tähän aikaan ja kysymyksiin, jotka askarruttavat ainakin monia ammattiyhdistyskentässä ja sen liepeillä toimivia tahoja. Ammattiyhdistysliike on maamme merkittävin kansanliike ja sen yhteiskunnallinen asema on kansainvälisessä vertailussa poikkeuksellisen suuri. Ilman ay-liikkeen vahvaa asemaa Suomessa elettäisiin hyvin toisen näköistä elämää. Ei olekaan samantekevää, millaisessa valossa ammattiyhdistysliike näyttäytyy julkisuudessa. Jos julkisuuskuvasa tapahtuu muutos, se kertoo yleensä myös syvemmästä muutoksesta ympäröivässä maailmassa, ajattelussamme tai organisaatioissa. Jos muutosta ei tiedosta, ei voi myöskään toimia.

1.2 Metalliliitosta Teollisuusliitoksi

Tämän opinnäytetyön toimeksiantaja on Metalliliitto, myöhemmin Teollisuusliitto, jossa työskentelin viestintäsihteerinä 2011 – 2018. Metallityöväen Liitto ry oli 140 000 jäsenellään pitkään Suomen suurin teollisuustyöntekijöiden ammattiliitto. Vuonna 1899 perustettu liitto on Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:n jäsen. Liitossa työskenteli vuoden 2017 keväällä noin 160 työntekijää, joista yli puolet keskustoimistolla Helsingin Hakaniemessä. Metalliliitto neuvotteli kahdeksan työehtosopimusta ja sen pääneuvottelukumppani on työnantajajärjestö Teknologiateollisuus ry. Nykyään työehtosopimuksia on 34 ja henkilöstöä työttömyyskassa mukaan lukien n. 350.

Metalliliitto vaihtoi nimensä Teollisuusliitoksi 17.5.2017 osana valmistautumista fuusioon Teollisuusalojen ammattiliiton TEAM:n ja Puuliiton kanssa. Uusi Teollisuusliitto aloitti toimintansa täysimääräisenä 1.1.2018. Uudessa liitossa jäseniä on yli 220 000. Teollisuusliitto on jäsenmäärältään maamme kolmanneksi suurin ammattiliitto PAM:n ja JHL:n jälkeen.

Metalliliittoa, sittemmin Teollisuusliittoa, on vuodesta 2010 luotsannut puheenjohtaja Riku Aalto. Liittosihteeriksi valittiin keväällä 2016 Turja Lehtonen. Teollisuusliitossa Lehtonen on 1. varapuheenjohtaja. 2. varapuheenjohtaja on TEAM:n entinen puheenjohtaja Heli Puura ja 3. varapuheenjohtaja Puuliitto-taustainen Jari Nilosaari.

Teollisuusliitossa korkeinta päätösvaltaa käyttää vaaleilla valittu liittokokous, joka kokoontuu sääntömääräisesti viiden vuoden välein valitsemaan mm. liiton johdon, hallituksen ja valtuuston. Liittokokousten välillä korkein päättävä elin on vähintään kahdesti vuodessa kokoontuva liittovaltuusto.

Teollisuusliiton jäsenet työskentelevät mm. konepajoissa, kaivoksilla, sahoilla, öljynjalostamoilla ja telakoilla. Liiton jäsenten keskuudessa yleisin ammattinimike on asentaja. Esimerkkejä isoista työntajista ovat Valmet, Kone, UPM ja Nokian Renkaat. Pienempiä mutta tunnettuja kuluttajabrändejä edustavat mm. Kalevala Koru, Genelec ja Nokian Neu-lomo.

Teollisuuden rakennemuutos ja työpaikkojen lähteminen Suomesta 2000-luvulla iski erityisen rajusti elektroniikka-alaan Nokian heikentymisen myötä. Suomen asema pienenä ja vientivetoisena maana tarkoittaa globaalin talouden aikana vastedeskin heitteleviä suhdanteita ja turbulenteja työmarkkinoita. Ammattiliitoille tämä konkretisoituu kutistuvina jäsenmääriä. Uusi liitto on yksi ratkaisu tähän problematiikkaan.

2 Ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvan rakentuminen

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyöni teoreettisen viitekehysten. Pureudun teoriassa julkisuuskuvan syntyyn, mielikuviin ja mediajulkisuuteen. Lisäksi käsittelem opinnäytetyöni kannalta olennaisia politiikan toimittajia ja taloustoimittajia sekä avaan ammattiyhdistysliikkeen mediavaikuttamista ja Sipilän hallituskauden pääkohtia tarkastelujaksolla 2015 - 2017. Teoreettinen viitekehys on koostettu pääosin syksyn 2016 aikana.

Ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvaa käsiteltäessä pitää huomioida mielestäni se historiallinen painolasti, joka vaikuttaa erityisesti SAK:laisiin ammattiliittoihin. Yhteys nk. työväenpuolueisiin vaikuttaa edelleen siihen, miten liittoihin suhtaudutaan. Niinpä olen teoriassa avannut lyhyesti myös tätä historiallista ulottuvuutta.

2.1 Julkisuuskuva syntyy sanoista ja teoista

Tässä luvussa pureudun mielikuvien maailmaan, julkisuuskuvan rakentamiseen ja mediajulkisuuteen sekä niihin liittyviin käsitteisiin.

Julkisuuskuva ei synny tyhjiössä, vaikka moni viestinnän parissa työskentelevä siitä varmasti haaveileekin. Powerpointeissa esitetyt piirakat ja kaaviot ovat utopiaa, sillä väliin tulee tunnetusti aina elämä. Jotakin odottamatonta tapahtuu, tai jää tapahtumatta, ja korttitalo hajoaa. Se ei kuitenkaan tarkoita, etteikö organisaation viestintää pitäisi suunnitella ja kehittää aktiivisesti ja pitkäjänteisesti. Organisaatio tai yhteisö voi vaikuttaa median kautta välittyvään julkisuuskuvaansa esimerkiksi hyvin hoidetuilla suhteilla tiedotusvälineiden edustajiin, mutta se myös rakentuu ja muuttuu siitä huolimatta. Jos omasta julkisuuskuvastaan ei huolehdi, sitä saatetaan alkaa rakentaa aktiivisesti myös ulkopuolelta.

2.1.1 Mielikuvilla on merkitystä

Mielikuva vie ajatukset helposti mielikuvitukseen, niin lähellä nämä sanat ovat toisiaan suomen kielessä. Mielikuva on jotakin hötöistä ja pehmeää, kaukana faktoista, tosielämästä ja rationaalisesta päätöksenteosta. Tai niin haluamme ainakin ajatella. Silti, tai juuriksi, mielikuvissa on uskomaton voima. Maailmassa on tietoa ja uskomuksia liikaakin, joten kiireessä ja laiskuuttamme nojaamme usein arkisessa päätöksenteossa juuri mielikuviin. Mielikuvamme vaikuttavat siihen, missä ravintolassa syömme lauantai-iltana, mitä elokuvaa menemme katsomaan, ketä äänestämme kunnallisvaaleissa ja jopa sen, kuummeko ammattiliittoon vai nk. Loimaan kassaan. Mielikuvilla on siis totisesti merkitystä. (Juholin, E. 2013, 228)

Viestintään liittyvät termit ovat aikansa peilejä, kuten Elisa Juholin toteaa teoksessaan *Communicare* (2013, 228.). Tapetilla on vuoron perään imagoa, brändiä ja mainetta. Käsitteistä vanhin on imago. Mielikuva kuitenkin pysyy kiinteässä suhteessa julkisuuskuvaan ja sen rakentumiseen.

Mutta mikä tämä mielikuva oikein on? Vahvoja mielikuvia syntyy siellä, missä on ihmisten välistä kanssakäymistä. Olemme luontaisesti kiinnostuneita kuulemaan toistemme kokemuksia, näkemyksiä ja vaikutelmia milloin mistäkin. Mielikuvaan vaikuttaa siis kohteen tuottaman informaation ja omien kokemustemme lisäksi myös muualta saatu tieto, välillisesti tai suoraan. Mielikuvan syntyyn vaikuttaa oleellisesti myös maaperä, johon informaatiota yritetään kylvää. Onko informaation vastaanottaja erityisen kriittinen, mitä vaikutelmia hänellä on asiasta valmiiksi ja miten hän saamaansa informaatiota lopulta tulkitsee.

2.1.2 Tavoitteellinen vaikuttaminen julkisuuskuvaan

Jokaisen, joka mieli julkisuuteen, on ymmärrettävä median toimintalogiikka. Median tehtävä on välittää tietoa, valvoa yhteiskunnallista päätöksentekoa ja lisätä kansalaisten ymmärrystä ympäröivästä maailmasta valistaen ja viihdyttäen. Media toimii itsenäisesti eikä luovuta päätöksentekoa sisällöistään toimituksen ulkopuolelle. Ja vaikka tämä asetelma on jo horjunutkin sosiaalisen median myötä, perusasetelma taustalla on yhä voimissaan. (Juholin, E. 2013, 284.)

Tiedonhankinta asettaa omat haasteensa median itsenäisyydelle. Uimonen kuvaa toimittajan ja tämän sidosryhmien välistä suhdetta symbioottiseksi: toimittaja saa tietoa, jonka avulla voi tehdä parempia juttuja ja sidosryhmät varmistavat itselleen suhteet toimitukseen, mikä taas saattaa olla avuksi julkisuuden saamisessa – tai välttämisessä. Suhteella on myös varjopuolensa, sillä tuttua ihmistä auttaa herkemmin, myös silloin kun ei pitäisi. Vaikka journalistit ovat sitoutuneita alan eettisiin ohjeisiin, Uimosen mukaan on julkinen salaisuus, että inhimillisyyden antipatioineen ja sympatioineen heijastuu journalistien työhön. Sen huomaa esimerkiksi siitä, keitä kuunnellaan ja keitä ei. Suomen kaltaisessa pienessä maassa, jossa ”kaikki tuntevat toisensa” ilmiö korostuu. (2009, 256–257.)

Mediasuhteiden hoitajat ovat moninainen ammattikunta, jonka edustajat toimivat lukuisilla tittleillä hyvin erilaisilla toimialoilla ja organisaatioissa yrityksistä puolueisiin ja järjestöistä julkisyhteisöihin. Nimityksiä ovat mm. tiedottaja, yhteyspäällikkö, viestintäjohtaja, spokesman, spindocter ja lobbaaja. Nimestä viisi, ollakseen hyvä tietolähde, mediasuhteista huolehtivan henkilön on tarpeellista tuntea median toimintatavat sekä oman alansa keskeiset toimittajat. Lisäksi työssä menestyäkseen pitää tuntea oma yhteisö ja toimiala perusteellisesti sekä hallita sen tiedonlähteet, jotta voi palvella ja auttaa toimittajia lyhyelläkin

varoitusajalla. Tärkeää on myös arvostaa mediaa ja toimittajan työtä. Riittävät valtuudet oman organisaationsa sisällä sekä kyky toimia sisäisenä konsulttina media- ja viestintä-asioissa ovat tarpeen. (Juholin, E. 2013, 294–295.)

2.1.3 Mediajulkisuus

Mediajulkisuus kietoo yhteen kaksi suurta termiä: media ja julkisuus, jotka vaativat hieman pohjustusta. Aloitetaan julkisuudella. Habermasin mukaan julkisuudella tarkoitetaan ensisijaisesti sellaista yhteiskunnallisen elämän aluetta, jossa voi muodostua julkinen mielipide, ja johon osallistuminen on mahdollista kaikille kansalaisille. Julkisuus muodostuu keskustelussa, kun kansalaiset kerääntyvät yleisöksi omasta vapaasta tahdostaan ja ilmaisevat ja julkaisevat omia mielipiteitään, joilla on yleinen merkitys. Kun yleisönä on suuri joukko, tarvitaan siirron ja vaikuttamisen välineitä, mitä media edustaa. (Habermas, J. 2010, 163.)

Media on terminä monimerkityksellinen; se on peräisin latinasta ja sen yksikkömuodolla *medium* tarkoitetaan keskiväliä ja keskikohtaa tai julkisuutta. Suomen kieleen median käsite on tullut englannista. *The media* kätkee sisälleen kaikki joukkoviestinnän muodot, ja sama merkitys käsitteellä tunnetaan myös suomalaisessa ympäristössämme. (Kielikello 2016.)

Median merkitystä voidaan myös laajentaa. Herkmanin mukaan käsitteellä voidaan kattaa kaikki viestinnän muodot, joissa apuna on välittävä teknologia. Se tarkoittaa, että journalististen genrejen lisäksi median alle voidaan sijoittaa melkein mitä vain elokuvista poliittiseen viihteeseen ja talk show -ohjelmiin. Ainoastaan henkilökohtainen kanssakäyminen ja puheviestintä rajataan käsitteen ulkopuolelle siinä tapauksessa, että ne eivät tapahdu mediateknologian avulla tai ole osana mediaesitystä. (2011, 19–20.)

Mediajulkisuudella tarkoitetaan lyhyesti viestintäteknologioiden välittämää julkisuutta. Se on perinteisesti nähty tiedotusvälineiden välittämänä julkisuutena ja anonyymeinä yleisöinä, mutta voidaan nykyään käsittää myös puolituttuina yleisöinä verkon yhteisöpalveluissa kuten Facebookissa ja Twitterissä. Mediajulkisuus voidaan jakaa edelleen valtavirran mediajulkisuuteen ja vastajulkisuuteen. Valtavirran mediajulkisuus koostuu tarjonnasta, joka tavoittaa suurimman osan kansalaisista, siis päivän puheenaiheista. Se pitää sisällään suurimpien uutisvälineiden lisäksi television tunnetuimmat viihdeohjelmat ja muun populaarikulttuurin sekä esimerkiksi iltapäivälehtien lööpit. Vastajulkisuus edustaa puolestaan osajulkisuuksia, jotka jäävät valtavirran ulkopuolelle, kuten marginaalialueiden ympärille nousseita blogi- ja verkkokeskusteluja. (Herkman, J. 2011, 86–88.)

Mediajulkisuus voidaan mieltää myös mekanismeina, joilla julkisuus rakentuu median sisällä. Mediajulkisuuden sisältöihin vaikuttavat kuitenkin myös julkisuusperiaate eli julkisuuslainsäädäntö sekä julkisuuskulttuuri, joka ohjaa sekä julkisuusperiaatetta että mediajulkisuuden sisältöjä. (Juholin, E. & Kuutti, H. 2003, 16–17.)

Mediajulkisuuden tehtävät edustuksellisessa demokratiassa pitävät sisällään tiedonvälityksen politiikan toimijoiden ja kansalaisten välillä, vallanpitäjien kontrolloinnin ja äänen sekä foorumin antaminen yhteiskunnan eri toimijoille. Kriitikot näkevät etenkin journalismin epäonnistuneen tehtävässä ja jopa eriyttäneen kansalaiset poliittisesta järjestelmästä. Empiirinen tutkimus on kuitenkin osoittanut, että poliittisen journalismi ja mediajulkisuus onnistuvat yhä täyttämään tehtävänsä kohtuullisesti ja kansalainen pystyy halutessaan seuraamaan hyvin politiikan sisältöjä ja tapahtumia Suomessa. (Herkman, J. 2011, 55–57.)

Mediajulkisuudessa tarpeet harvoin kohtaavat sataprosenttisesti. Ne jotka haluavat julkisuutta, jäävät sitä vaille, ja ne jotka haluaisivat välttää sitä, päätyvät valokeilaan. Yhteisöille, kuten yrityksille ja järjestöille, mediajulkisuus on mahdollisuus tulla tunnetuksi, osallistua julkiseen keskusteluun omalla agendallaan, vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon sekä tarvittaessa myös puolustautua. Perinteistä, tiedotusvälineiden tuottamaa mediajulkisuutta tavoitellaan yhä huolimatta muista kanavista, kuten sosiaalisesta mediasta, koska se nähdään neutraalina ja luottamusäämää vahvistavana foorumina omalle viestille. (Juholin, E. 2013, 284–285.)

Organisaatioiden suhde mediajulkisuuteen on muuttunut voimakkaasti viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. 1990-luvulla koettiin, että mediaa voi hallita jossain määrin, mutta tänä päivänä puhutaan julkisuuden hallitsemattomuudesta. Asetelmaan on vaikuttanut ennen kaikkea sosiaalinen media ja digitaalinen julkisuus, joka nostaa jatkuvasti uusia yleisöjä ja niitä yhdistäviä viestintäteknologioita. Organisaatioiden näkyvyys ja riippuvuus sosiaalisesta vuorovaikutuksesta kasvavat, ja samalla myös perinteisen median riippuvuus organisaatioista kasvaa. Toimitusten resurssien pienentyessä median raaka-aineksi kelpaa tiedote kuin tiedote, erityisesti, kun kyse on verkkomediasta.

Media-alan luonne on muuttunut viime vuosikymmeninä, mikä vaikuttaa myös mediajulkisuuteen. Media-alasta on tullut selkeämmin liiketoimintaa, vaikka sen yhteiskunnallinen rooli ja vastuu ovat yhä tallella. Median vaikutusvalta elämässämme on kasvanut, yhteisöt kaipaavat julkisuutta enemmän kuin koskaan ja viestinnän mahdollisuudet ovat kasvaneet ennennäkemättömiin sfääreihin uusien kanavien ja teknologioiden myötä. (Wilenius, M. 2008, 111–112.)

Samaan aikaan puhutaan media-alan kriisistä, etenkin sanomalehtialalla, kun mainostulot ovat pudonneet ja tilaajaluvut kuihtuneet. Talouden epävarmuus on johtanut resurssien supistamiseen toimituksissa, mistä taas on seurannut journalismin kriisi ja sisällön ohentuminen. Mainostelevisiolla puolella ollaan myös voimakkaasti jouduttu supistamaan uutis- ja ajankohtaistoimintaa. Media-alan rakennemuutoksen voittajaksi on suoriutunut televiestintäala, ja suurin kasvupotentiaali nähdään sosiaalisen median ja pelialan sovelluksissa. (Hellman, H. & Nieminen, H. 2015, 37–38.)

Herkman pitää tärkeimpinä muutoksina mediajulkisuudessa median markkinoitumista ja digitalisoitumista. Molemmat ilmiöt ovat kytkeytyneet viestintäpolitiikan ja sääntelyn muutoksiin, joiden taustalla taas voi nähdä Suomen avautumisen markkinataloudelle ja liittymisen Euroopan Unioniin. Median markkinoitumisella tarkoitetaan kaupallisen ja julkisen median voimasuhteiden muutosta kaupallisen median hyväksi, mikä näkyy TV- ja radiotoiminnassa. Sanomalehtipuolella suuri muutos on ollut lehdistötuen kutistaminen ja poliittisen lehdistön supistuminen lähes olemattomiin. Samaan aikaan aikakaus-, juoru- ja ilta-päivälehtien osuus markkinoilla on kasvanut, mikä on siirtänyt median painopistettä viihteeseen. (2011, 125–135.)

2.2 Poliitiikan toimittaja ja taloustoimittaja julkisuuskuvan rakentajina

Politiikan toimittajat ja taloustoimittajat raportoivat, selostavat ja seuraavat työkseen politiikan ja talouden ilmiöitä. Yhtenä politiikan toimittajan määritelmänä suomalaisessa kontekstissa voidaan myös pitää jäsenyyttä politiikan toimittajien yhdistyksessä, vuonna 1967 perustetussa Poliitiikan toimittajat ry:ssä. Yhdistys hyväksyy jäsenikseen uutistoimittajat, jotka päätoimisesti seuraavat ja kommentoivat eduskunnan, valtioneuvoston, puolueiden, työmarkkinajärjestöjen ja Eurooppa-tason organisaatioiden toimintaa. Esimerkiksi freelancereita tai artikkelitoimittajia ei harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta hyväksytä yhdistyksen jäseniksi. Poliitiikan toimittajat ry:llä on 135 jäsentä ja sen arvion mukaan politiikkaa päätyönään seuraavia journalisteja on yli 150. Yhdistyksen perustamisen aikoihin politiikan toimittajia oli vain kourallinen. (Poliitiikan toimittajat ry 2016).

Vastaavasti taloustoimittajan määritelmänä voidaan pitää kuulumista Taloustoimittajat ry:hyn, joka perustettiin kerhona vuonna 1948. Yhdistyksen sääntöjen mukaan sen tarkoituksena on toimia ammatillisena yhdyssiteenä ammatissa toimiville suomalaisille taloustoimittajille, edistää taloustoimittajien ammatillista koulutusta ja keskinäistä yhteydenpitoa sekä keskustelua talouselämään liittyvistä aiheista. Taloustoimittajia on yhdistyksessä jäsenenä noin 300. (Taloustoimittajat ry 2018.)

2.2.1 Toimittaja työssään

Toimittajilla on merkittävä rooli demokraattisessa yhteiskunnassa. Kuluneen vertauksen mukaan media on vallan vahtikoira, mutta samalla myös neljäs valtiomahti. Kommentoimalla ja selostamalla politiikkaa ja taloutta toimittaja määrittää yhteiskunnallista keskustelua luoden siitä mielikuvia – ja todellisuutta.

Jokainen toimittaja tietää sisimmässään, että vaikka kuinka yrittäisi työssään olla puolueeton, on lopputulos, artikkeli tai uutinen, lopulta aina subjektiivinen. Journalistinen sisältö ei kata kaikkea, vaan perustuu valintaan: esitettävät faktat valitaan ja arvotetaan toimittajan ammattitaidon sekä journalistin eettisten ohjeiden pohjalta (Meriläinen, R. 2010, 15). Lisäksi taustalla vaikuttaa myös toimittajan edustaman median arvot, linjaukset ja valinnat.

Journalismi elää ja muotoutuu yhteiskunnan muutosten mukana. Jähmeästä on siirrytty notkeaan, asiakeskeisyydestä ihmislähtöisyyteen ja vaikenemisesta räyhäämiseen. Poliitikan journalistien erkaantuessa puoluepoliittisuudesta, journalismin keskiöön on noussut kilpailu kulissien takaisten kiemuroiden paljastamiseen politiikan suunnan arvioinnin sijaan (Kantola, A. 2011, 139).

1970-luvulla nuoret lähtivät aktiivisesti mukaan opiskelijapolitiikkaan, ammattiliittojen ja puolueiden jäsenmäärät kasvoivat, koteihin tilattiin puoluepoliittisesti värittyneitä sanomalehtiä ja Yleisradio toimi poliittisen taistelun kenttänä yksittäisiä toimittajanimityksiä myöten (Hämäläinen, U. 2002, 22–23). Poliitikan journalismin muutoksessa vedenjakajana pidetään Kekkonen kauden ja siihen liittyneen salailukulttuurin päättymistä. Teoksessa Median mahti Risto Uimonen kuvaa median muutosta sylikoirasta vahtikoiraksi pitkäksi ja ulkoisia tekijöitä vaatineeksi, johon tarvittiin mm. Neuvostoliiton romahdus, presidentin valta-aseman heikentäminen, puoluepolitiikan roolin liudentuminen ja vastaavasti median roolin kasvu (2009, 28).

Anu Kantola käsittelee teoksessa Hetken hallitsijat politiikan toimittajien eetoksia eli katso-
mustapoja. Journalistien eetokset ja ihanteet muokkautuvat yhteiskunnan kehityksen mukana, ja siten onkin luontevaa, että eri sukupolvia edustavien toimittajien eetoksissa löytyy eroavaisuuksia. 2000-luvulla mediaa ovat leimanneet verkkovallankumous, muuttuneet ansaintalogiikat, journalismin viihteellistyminen ja toimittajien työtahdin sekä mediatalojen välisen kilpailun kiihtyminen. Tämä kaikki vaikuttaa journalistien ajatteluun ja näkyy siten journalismimme tilassa. (2011, 115–117.)

Sodan jälkeen syntyneiden suuria ikäluokkia edustavien toimittajien, nk. korkean modernin, eetoksissa korostuvat objektiivisuus, harkinta, kansallinen vastuu sekä kritiikki

politiikan viihteellistymistä ja skandaaleja kohtaan. Monilla tämän ryhmän toimittajilla on läheiset suhteet ikäluokkansa poliitikoihin muistona omasta osallistumisesta nuorisopoliitikkaan. Nämä 1960-luvulla työuransa aloittaneet politiikan toimittajat toimivat hyvin erilaisessa yhteiskunnassa kuin myöhemmin perässä seuranneet kollegansa: politiikka oli tuoloin elämänalue, johon nuoret lahjakkaat ihmiset halusivat suunnata. Puolueiden väliset sopimukset näyttelivät tärkeätä roolia, virkanimitykset jyvitettiin ja media toimi selkeämmin puolueiden ehdolla. Valtaosa sanomalehdistä oli puoluepoliittisesti sitoutuneita, mikä vaikutti luonnollisesti myös yksittäisten toimittajien sidonnaisuuksiin. (Kantola, A. 2011, 118–125.)

Vuosina 1956–69 syntyneiden ja 1980-luvulla työuransa aloittaneiden toimittajien eetoksissa korostuvat ammatillisuus, oma ura, riippumattomuus, lähteiden hallinta sekä skandaalien hallinnan vaikeus. Kantolan mukana näiden toimittajien eli nk. notkistuvan modernin työelämää leimaa ihanteiden ristiveto: samaan aikaan kun he kritisoivat julkisuuden viihteellistymistä, he toteuttavat sitä itse tekemillään uutisilla. Erona edelliseen sukupolveen he eivät koe luokkajakoon perustuvia puolueita kodikseen ja perustavat identiteettinsä voimakkaammin ammattitaitoon. Poliittisia mielipiteitä heillä ei ole tai ne on piilotettu. Työn ja politiikan välille on pystytetty muuri. Lähteitä kohtaan ollaan kriittisempiä ja pelkän asiauutisoinnin sijaan luodaan tarinoita. (Kantola, A. 2011, 118, 125–130.)

Notkean modernin edustajissa eli vuoden 1970 jälkeen syntyneiden politiikan toimittajien eetoksissa korostuvat nopeus, ihmisläheisyys, omat aiheet, ad hoc -lähteet, konsensuksen kritiikki ja skandaalit järjestelmän uudistajina. Ryhmään saattaa kuulua myös 1960- ja jopa -50 -luvulla syntyneitä toimittajia, erityisesti, jos he ovat päällikköasemissa. Notkean modernin journalistit ovat kriittisiä instituutioita ja hierarkioita kohtaan ja painottavat poliitikkojen päiväjärjestyksestä raportoinnin sijaan omaperäisen näkökulman omaavaa journalismia. He suhtautuvat median murrokseen edeltäjiään positiivisemmin ja toimivat työssään tiimeinä. Tavoitteena on mennä tavallisen ihmisen tasolle ja pystyä reagoimaan nopeasti. Poliitiikan journalisteina moni kokee olevansa tarkoituksellisesti ulkokehällä välttyäkseen samaistumasta poliitikoihin. Epäpoliittisuus on tässä ryhmässä normi ja skandaalin käry merkki hyvin tehdystä työstä. (Kantola, A. 2011, 118, 134–138.)

2.2.2 Journalismin merkitys demokratialle

Journalistin toimintaa, ja siten myös esimerkiksi sidosryhmäsuhteiden hyödyntämistä, säätelee paitsi oma ammattitaito ja -ylpeys myös alalla yleisesti hyväksytyt Julkisen sanan neuvoston julkaisemat journalistin ohjeet. Ohjeet pohjautuvat sananvapauteen ja jokaisen oikeuteen vastaanottaa tietoa ja mielipiteitä. Ohjeiden tavoitteena on tukea

sananvapauden käyttämistä vastuullisesti mediassa sekä edistää keskustelua journalistien ammattietiikasta. (Julkisen sanan neuvosto 2016.)

Journalistin ohjeet koostuvat ammatillista asemaa, tiedonhankintaa ja julkaisua, haastateltavan ja haastattelijan oikeuksia, virheen korjausta ja omaa kannanottoa sekä yksityisyyttä ja julkisuutta koskevista yhteensä kolmestakymmenestä viidestä ohjeesta. Ohjeistukseen on lisätty myös liite, joka käsittelee yleisön tuottamaa aineistoa tiedotusvälineiden verkkosivuilla. Nykymuotoiset ohjeet astuivat voimaan vuoden 2014 alusta. Ohjeissa painotetaan mm. journalistin vastuuta yleisölleen sekä pyrkimystä mahdollisimman totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen, journalistiin sisältöihin liittyvän päätöksenteon itsenäisyyttä ja kriittistä suhtautumista tietolähteisiin. (Julkisen sanan neuvosto 2016.)

Ensimmäiset journalistin ohjeet muotoiltiin Suomessa vuonna 1957 nimellä Etikettisäännöt Suomen sanomalehtimiehille. Säännöt hyväksyi Suomen Sanomalehtimiesten Liitto r.y:n hallitus (Julkisen sanan neuvosto 2016.)

2.3 Ammattiyhdistysliike julkisuuden käyttäjänä ja kohteena

Ammattiyhdistysliikkeellä viitataan yhteiskunnalliseen liikkeeseen, joka pyrkii parantamaan palkansaajien työehtoja, palkkaa, elinolosuhteita sekä vaikuttamismahdollisuuksia yhteiskunnassa. Ay-liikkeen toiminnan keskiössä vaikuttavat ammattiliitot ja niiden keskusjärjestöt Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ja korkeakoulutettujen työmarkkinakeskusjärjestö Akava.

2.3.1 Katsaus ammattiyhdistysliikkeen historiaan

Suomen ammattiyhdistysliikkeestä ei voi puhua ilman työväenliikettä ja -puoluetta. Ammattiyhdistysliike rantautui meille karkeasti ottaen kahdessa osassa: ensin työnantajien perustamina nk. wrightiläisinä ammattiyhdistyksinä, joiden tarkoitus oli torjua sosialismin aate ja samalla kohentaa työläisten oloja, ja myöhemmin työläisten perustamina itsenäisinä työväenyhdistyksinä. (Mickelsson 2015, 47.)

Suomen itsenäistymisen, sitä seuranneen sisällissodan ja toisen maailmansodan välillä ammattiyhdistysliikkeen vaikuttamismahdollisuudet olivat vielä heikoissa kantimissa. Kaukana takana olivat työväenliikkeen suuret voitot: Forssan ohjelman julistus ja ensimmäiset kansanedustajat.

Työnantajat halusivat pitää työntekijöiden ja työnantajien suhteet kahdenvälisinä (Mickelsson 2015, 107). Sisällissodan jättämät arvet jakoivat kansakunnan leiri-Suomeen, jossa työläisillä oli omat urheiluseurat, työväentalot ja jopa kaupat (Mickelsson 2015, 77). Myös

työväenliike jakautui kahtia, kun SDP:n radikaali jäsenistö erkani siitä ja perusti Moskova-käsin Suomen Sosialistisen Työväenpuolueen (Mickelsson 2015, 70). Vuonna 1920 kommunistit ja vasemmistososialistit ottivat vallan SAJ:ssa ja alkoi ay-liikkeen sisäinen poliittinen valtataistelu, mikä on osin jatkunut tähän päivään asti. Viranomaiset lopettavat SAJ:n toiminnan vuonna 1930, ja SAK perustettiin (SAK 2016).

Vuonna 1940 nk. tammikuun kihlauksessa työntajat hyväksyivät viimein ay-liikkeen neuvottelukumppaniksi ja pikkuhiljaa kansakunta alkoi yhtenäistyä. Vuonna 1947 valtakunnalliset työehtosopimukset muotoutuivat työehtosopimusjärjestelmäksi ja luottamusmiehistä tuli vakiintunut osa suomalaista työelämää (SAK 2016). Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitto TVK perustettiin 1944 ja Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitto STTK vuonna 1946. Vuonna 1993, TVK:n konkurssin myötä, nämä keskusjärjestöt sulautuivat yhteen nykymuotoiseksi STTK:ksi. Vuonna 1950 akateemiset ammattijärjestöt perustavat Lakimiesliiton johdolla Akateemis-ammattillisen valtuuskunnan eli Akavan (Akava 2016). Suomalaisen hyvinvointivaltion rakentaminen alkoi.

Sopimussyhteiskunnan merkinä voidaan pitää työmarkkinajärjestöjen ja valtion välistä laajaa, kattavaa ja pitkälle tulevaisuuteen suuntautuvaa sopimustoimintaa (Koistinen 2014, 82). Sekä työnantajapuoli että ay-liike käyttävät valtaansa palkkaratkaisuja laajemmin: molemmat tahot vaikuttavat aktiivisesti poliittiseen päätöksentekoon ja lainvalmisteluun. Helanderin ja Nylundin mukaan lähes kaikki työelämään liittyvä lainsäädäntö valmistellaan kolmikantaisesti (2012, 9). Vuonna 2005 ja 2009 eduskunnassa konsultoitii työelämää edustavia järjestöjä 2413 kertaa, mikä vastaa viidesosaa kaikista valiokuntakuulemisista. Työntajia kuultiin hiukan useammin, sillä vuosina 2005 ja 2009 elinkeinoelämän konsultaatioita oli 59 prosenttia ja palkansaajien 41 prosenttia kaikista työelämäkuulemisista (Saari, M. 2012, 105–106).

Ensimmäiset työnantajat järjestäytyivät omiin järjestöihinsä samaan aikaan kuin työläiset. Nykyään Elinkeinoelämän Keskusliittona (EK) tuntemamme työnantajaliittojen keskusjärjestö perustettiin vuonna 2005, kun Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto (TT) sekä Palvelutyönantajat (PT) yhdistyivät.

Työnantajapuoli on taas muutosten edessä, kun Metsäteollisuus kertoi kesäkuussa 2016 irtaantuvansa EK:sta vuoden 2017 alusta alkaen. Syynä irtaantumiselle Metsäteollisuus ry mainitsi mm. halun viedä sopiminen paikallistasolle eli mahdollisimman kauas keskitetyistä palkkaratkaisuista. (Metsäteollisuus 2016.)

Ensimmäinen tulopoliittinen kokonaisratkaisu eli tupo tehtiin vuonna 1968. Viimeiseksi keskitetyksi ratkaisuksi saattaa jäädä kesällä 2016 liittokierroksella hyväksytty

Kilpailukyky sopimus. EK on muuttanut sääntönsä siten, ettei tupojen ja keskitettyjen työmarkkinaratkaisujen tekeminen ole enää mahdollista (EK 2015). Näin painoarvo työmarkkinoilla siirtyy keskusjärjestöiltä liitoille. Tosin EK linjasi jo vuonna 2007 lopettavansa tupot, minkä jälkeen keskitettyjä palkkaratkaisuja on tehty useampi, nimet vain ovat vaihdelleet raamista, tykaan ja kikyyn. Tupo, tai miten sitä milloin nimitetäänkin, on merkittävä osa ay-liikkeen toimintaa ja keskusjärjestöt SAK, STTK, Akava ja EK ovat niiden muodostuksessa tärkeässä roolissa. Nähtäväksi jää, mitä tapahtuu keskusjärjestöille, kun keskitettyjen aika todella on ohi. (Helander, M. & Nylynd, M. 2012, 6–8.)

Ratkaisuksi on tarjottu esimerkiksi nk. Suomen mallia, jossa vientiteollisuus määrittäisi korotuskaton, jota muut eivät voi ylittää. Näin vältetään liittojen kilpajuoksu ja palkkamaltin unohtuminen neuvotteluissa. Talousvaikuttaja Sixten Korkman arvioi Helsingin Sanomien kolumnissaan 2.10.2016 keskusjärjestöjen roolin jäävän palkkapolitiikan osalta taustalle tukemaan kurinalaista koordinaatiota.

Miksi Suomeen kehittyi niin pitkä perinne keskitetyille palkkaratkaisuille? Koistisen mukaan yhteiskuntaamme on niiden avulla haluttu rakentaa ennustettavuutta. Yleistä etua on sotien jälkeisessä Suomessa pidetty yksittäisten eturyhmien etua suurempana, mikä on vaikuttanut yhteiskuntapolitiikkamme, eli talous- ja sosiaalipolitiikan sekä työelämäsuhteiden, suureen linjaan. Suomen kaltaisten pienten ja kansainvälisestä ympäristöstään riippuvaisten maiden on sopeuduttava ulkoisiin tekijöihin vahvistamalla paitsi omia instituutioitaan myös kilpailukykyä ja hyvinvointia. Käytännössä kolmikantaisesti sovittiin aluksi mm. palkankorotuksista, tulonsiirroista, verotuksesta sekä työllisyystoimenpiteistä. (2014, 76–77.)

Lounasheimon mukaan keskitettyjen palkkasopimusten ongelmana on nähty niiden joustamattomuus, sillä ne eivät huomioi yksittäisten yritysten tuottavuuskehitystä. Keskitämisen perusteita taas voivat olla paitsi taloudelliset syyt myös esimerkiksi työrauha. Hajauteissa sopimusmalleissa palkanmuodostusta laajemmat vaikutukset yhteiskuntaan saattavat jäädä vähälle huomiolle. Liittotason ratkaisuissa myös palkkamalti on helppo unohtaa. Tähän peilaten ei ole kovin suuri yllätys, että mitä keskitetympi palkkaratkaisu on ollut, sitä pienemmiksi palkankorotukset ovat Suomessa tupo-kaudella jääneet. Palkkasopimusten keskittäminen voidaan nähdä Suomen kilpailukyvyn kannalta jopa liittoratkaisua parempana vaihtoehtona. Jos keskitetyistä luovutaan kokonaan, vaakakupissa painaisivatkin muut asiat enemmän. (Lounasheimo, A. 2012, 35, 48–49.)

2.3.2 Ammattiyhdistysliike vallankäyttäjänä

Ammattiyhdistysliikettä kritisoidaan vallan kahmimisesta eduskunnalta. Tosiasia onkin, että eduskunta on ikään kuin ulkoistanut päätösvaltaansa työmarkkinaosapuolille työelämäkysymyksissä. Mutta onko järjestelyn takana muutakin kuin maan tapa?

Helanderin ja Nylundin mukaan ay-liike on nyky-Suomen vaikutusvaltaisimman yhteiskunnallinen liike (2012, 5). Ruohonjuuritasolta lähtenyt toiminta on muovautunut suomalaisiksi työmarkkinamalliksi, jossa palkansaaja- ja työnantajaliittojen muodostamat keskusjärjestöt neuvottelevat yhdessä valtiollan kanssa kolmikantaisesti työmarkkinasopimuksista, joilla on päätetty kansallisesti mm. palkoista, eläkkeistä ja sosiaaliturvasta ja vaikutettu siten jokaisen suomalaisen arkeen. Ammattiliitot ja työnantajajärjestöt neuvottelevat alakohittaiset työehtosopimukset, jotka ovat yleissitovia eli myös järjestäytymättömien työnantajien tulee niitä noudattaa.

Ammattiyhdistysliikkeen neuvotteluvoima ja -mandaatti suomalaisessa yhteiskunnassa perustuu pitkälti maailman korkeimpiin kuuluvaan ammatillisen järjestäytymisen asteeseen. Työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämän Työolobarometrin mukaan vuonna 2014 suomalaisista työssäkäyvistä palkansaajista 73 prosenttia oli jonkun ammattiliiton jäsen, kun pelkän työttömyyskassan jäsenyys oli 16 prosentilla palkansaajista (Findikaattori 2016). Keskimäärin järjestäytymisaste EU-maissa on 23 prosenttia. (Worker-participation.eu 2016).

Muita tärkeitä syitä ay-liikkeen vahvalle asemalle yhteiskunnassamme ovat työnantajien kanssa yhteistyössä rakennetut neuvottelujärjestelmät ja sopimukset, kuten työttömyysvakuutuksen hallinnointi ammattiliittojen kassoissa sekä työnantajien ryhtyminen perimään ay-jäsenmaksuja suoraan työntekijän palkasta vuonna 1968 (Helander 2012, 227). Ay-maksujen verovähennysoikeudella ja työehtosopimusten yleissitovuudella on suuri merkitys ay-liikkeen toimintakyvylle ja yhteiskunnalliselle painoarvolle. Verovähennysoikeuden poistaminen ja yleissitovuuden purkaminen todennäköisesti romahduttaisivat ammattiliittojen jäsenmäärät (Taloussanomien 2015). Yleissitovuutta ja työehtosopimusten mukaisia palkkoja on kyseenalaistanut mm. presidentti Martti Ahtisaari (Yle 2016.). Verovähennysoikeutta taas on kritisoinut mm. kokoomuksen kansanedustaja Harry Harkimo (Iltalehti 2016).

Ammattiyhdistysliikkeen vallan legitimitietin mahdollistaa nimenomaan kyky ja halu sopia. Sopimatta jättäminen tai sillä uhkailu sekä turhanpäiväinen populismi nakertavat uskoa vallitsevaan yhteiskuntamalliin ja myös ay-liikkeen vallan oikeudenmukaisuuden perusteisiin. Sama koskee myös työnantajapuolta ja tietyiltä osin valtiota. Näyttää siltä, että

suomalaisessa yhteiskunnassa ollaan jo osittain vedenjakajalla: Halutaanko sopimusyhteiskunta säilyttää vai ei?

2.3.3 Keskusjärjestöt ay-liikkeen keulakuvina

Viestinnän merkitys on jatkuvassa kasvussa, mikä näkyy mm. median vaikutuksessa ihmisten yhteiskuntaa koskeviin näkemyksiin. Viimeisen 30 vuoden aikana työväenlehtien levikit ja niiden lukumäärä ovat laskeneet huomattavasti (Melin, H. 2012, 23). Ammattiliittojen, kuten yritystenkin, toimintaympäristö on mullistunut viimeisessä parissa kymmenessä vuodessa: epätyypillisten työsuhteiden määrä on kasvanut ja palkkatyöläisten massa eriytynyt. Ei voida enää puhua yhtenäisestä työväenluokasta, eikä kaikkien palkkatyöläisten suhde ammattiliittoon ole entisellään. Muutos on voimallinen ja haastaa ay-liikkeen. (Melin, H. 2012, 15–16).

Aina silloin tällöin kuulee jonkun viittaavan SDP:hen SAK:n poliittisena siipenä. Yleensä letkauttajalla on pilke silmäkulmassa, mutta kuten sanonta kuulu, vitsistä puolet on totta. SAK:n seitsemän suurinta liittoa edusti vuonna 2016 yhteensä 825 768 jäsentä, mikä vastaa 83 prosenttia koko jäsenistöstä. Näistä seitsemästä liitosta ainoastaan yhdellä, Rakennusliitolla, ei ole demaritaustainen puheenjohtaja. Vastaavasti liittojen nk. kakkospaikat tai muut puheenjohtajan läheisyydessä olevat paikat on miehitetty vasemmistoliittotaustaisilla (SAK Vasemmistoryhmä 2016).

SAK:n ja SDP:n historia nivoutuu tiiviisti yhteen. Ilman työväenliikettä ei ole työväenpuoluetta. Suhteessa on ollut myös myrskyjä. Sekä SAK että SDP ovat jakaantuneet poliittisiin leireihin, ja voimavaroja on käytetty sosiaalidemokraattien ja kommunistien keskinäiseen nahisteluun ja valtataisteluun. Mielenkiintoista SAK:n suurten ammattiliittojen poliittisessä suuntautumisessa on, että se ei korreloi valtakunnallisten vaalien äänestyskäyttäytymisen kanssa.

Yhä edelleen SAK:laisissa ammattiliitoissa toimii niin päätöksentekokelemissä kuin henkilökunnassa huomattavan paljon henkilöitä, jotka ovat myös poliittisesti aktiivisia joko SDP:ssä tai Vasemmistoliitossa. Tyypillistä on myös kierrättää puoluetoiminnassa ansioituneita henkilöitä ammattiliittojen asiantuntijatehtävissä, erityisesti oppositiokaudella. Vastaavasti hallituskaudella puolue voi lainata ammattiliittojen huippuasiantuntijoita esimerkiksi poliittisten erityisavustajien tehtäviin. Samankaltaista toimintaa harjoittavat toki kaikki puolueet omien eturyhmiensä kanssa. SDP on saanut vahvoista yhteyksistään ay-liikkeeneseen paljon kritiikkiä, mm. presidentti Martti Ahtisaarelta, joka Ylen haastattelussa ihmetteli, miksi demarit ovat antaneet ay-liikkeen kaapata vallan puolueessa (Yle 2016). Historiallisesti peilaten yhteys ei tietenkään ole ihmettelyn aihe.

2.3.4 Sipilän hallituskausi ay-liikkeen näkökulmasta

Koska tämä opinnäytetyö käsittelee ay-liikkeen julkisuuskuvaa Sipilän hallituskaudella, on syytä luoda katsaus kauden tapahtumiin toukokuusta 2015 kesäkuuhun 2017.

Eduskuntavaalit käytiin keväällä 2015 tilanteessa, jossa edellisen hallituksen toimia, tai toimeentuloa, kohtaan vallitsi syvä pettymys. Muutosta kaivattiin ja sitä saatiin, kun yritysjohtajasta puolueen puheenjohtajaksi siirtynyt Juha Sipilä luotsasi keskustan pääministeripuolueeksi ja perussuomalaiset ottivat viimein hallituspaikan vastaan. Kokoomus täydensi pakkaa luontevasti, ja niinpä maahan saatiin jälleen porvarihallitus yhden kauden tauon jälkeen.

Sipilän hallituskausi alkoi näyttävästi julkaisemalla hallitusohjelman, jossa ay-liikettä uhattiin nk. pakkolaeilla, mikäli työmarkkinaosapuolet eivät pääse keskenään sopimukseen yksikkötyökustannusten alentamisesta viidellä prosentilla. Hallitusohjelma ei ole mikään tahansa paperinpala. Siihen vedotaan tiukoissa paikoissa, sitä ylistetään ja sitä kirotaan. Se myös määrittää pitkälle yhteiskunnallisen keskustelumme agenda. Hallitusohjelma lihallistaa sen, mitä hallituskumppanit ovat hallitusneuvotteluissa sopineet sen tärkeimmistä tehtävälajeista. Hallitusohjelma on siis hallituksen toimintasuunnitelmana, jonka toteuttamista pääministeri valvoo (Valtioneuvosto 2016).

Neuvottelut alkoivat osapuolten välillä nk. yhteiskuntasopimusneuvotteluina, jotka kuitenkin kariutuivat varsin pian. Palkansaajajärjestöt purkivat sisäistä painettaan järjestämällä 30 000 hengen suurmielenosoituksen Rautatien torilla syyskuussa 2015. Neuvottelut alkoivat ja päättyivät useampaan otteeseen, mutta lopulta 2016 keväällä keskusjärjestöt saavuttivat neuvottelutuloksen työmarkkinoiden kokonaisratkaisusta, jota kutsuttiin Kilpailukyky sopimukseksi. Kun Kiky saatettiin liittojen päätettäväksi, se oli lähellä kaatua kokonaan.

Värikästä kaksivuotista sävytti lisäksi palkansaajakeskusjärjestöjen yritys muodostaa yksi keskusjärjestö. Hanke kaatui kesäkuussa 2016. Tarkastelujaksoon mahtui myös Teollisuusliiton fuusiotyö, Suomen Yrittäjien aktiivisesti ajama työehtojen löyhentämispolitiikka, keskustelu nk. Suomen mallista, joka kariutui lopulta, Metsäteollisuuden irtaantuminen EK:sta ja EK:n irtaantuminen keskusjärjestösopimuksista sekä sokerina pohjalla perussuomalaisten hajoaminen kesällä 2017. Sipilän hallitus jatkaa työtään edelleen keväällä 2018.

3 Kyselytutkimuksen lähtökohdat

Tämän kyselytutkimuksen tavoitteena on selvittää, onko ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvassa tapahtunut muutosta Sipilän hallituskaudella. Aloitin aiheen jo ideoinnin keväällä 2016, mutta varsinaisen kyselytutkimuksen toteutin kesäkuussa 2017. Koin tarpeelliseksi, tehdä tutkimuksen vasta, kun Sipilän hallituskausi on kestänyt pari vuotta (2015 – 2017) ja edennyt teoreettiseen puoliväliinsä, jotta tarkastelujakso olisi riittävän laaja.

Kyselyn sisällön muodostamiseen käytin aikaa pari kuukautta (liite1). Lähetin verkossa täytettävän koekyselyn kollegoilleni silloisen Metalliliiton toimitukseen Ahjo-lehteen ja muokkasin kyselyä vielä heiltä saamani palautteen perusteella. Minulle oli tärkeää, että kysely olisi ymmärrettävä, selkeä ja nopea täyttää. Vastaja ei saisi väsyä kesken kyselyn, jotta vastauksia saadaan mahdollisimman paljon. Tästä syystä päädyin myös siihen, että mikään kysymyksistä ei olisi palkollinen taustatietoja lukuun ottamatta.

3.1 Miten tutkimus tehtiin ja miksi?

Kysely tehtiin 321:lle politiikkaa ja taloutta työkseen seuraavalle ja niistä raportoivalle toimittajalle, joiden yhteystiedot sain Poliitiikan toimittajien ja Taloustoimittajien omista toimittajahakemistoista. Linkki kyselyyn lähetettiin sähköpostilla 13. kesäkuuta 2017. Muistutusviesti lähetettiin viikkoa myöhemmin. Vastausaikaa oli yhteensä kaksi viikkoa. Varsinainen kysely oli toteutettu Lyyti-nimisellä verkkopohjaisella kyselytyökalulla. Vastauksia saatiin yhteensä 39 kappaletta, jolloin vastausprosentti oli 12,1.

Valitsin kyselyn kohderyhmäksi politiikan toimittajat ja taloustoimittajat, koska he pääsääntöisesti ymmärtävät työmarkkinapolitiikkaa, mutta ovat kuitenkin riittävän etäällä, jotta näkökulma säilyy neutraalina. Toimittajat myös osaltaan vaikuttavat jokapäiväisellä työllään siihen, miten erilaiset organisaatiot nähdään julkisuudessa. Median ammattilaisten voi myös olettaa ymmärtävän julkisuuskuvan ja siihen liittyvien käsitteiden merkityksen.

Alkuperäinen ajatukseni oli haastatella muutamaa kokenutta politiikan toimittajaa kasvotusten, mutta päädyin lopulta tekemään kyselyn sähköpostilla, jotta saan kattavamman aineiston. Lyyti-työkalulla aineiston analysointi olisi myös helppoa ja saisin selkeät tulokset.

Kysely jaettiin neljään osa-alueeseen: 1) Taustatiedot 2) Ay-liikkeen julkisuuskuva Sipilän hallituskaudella 3) Ay-liikkeen ja median suhde Sipilän hallituskaudella 4) Palaute.

Avaan taustatiedot seuraavassa luvussa ja muut osiot neljännessä luvussa.

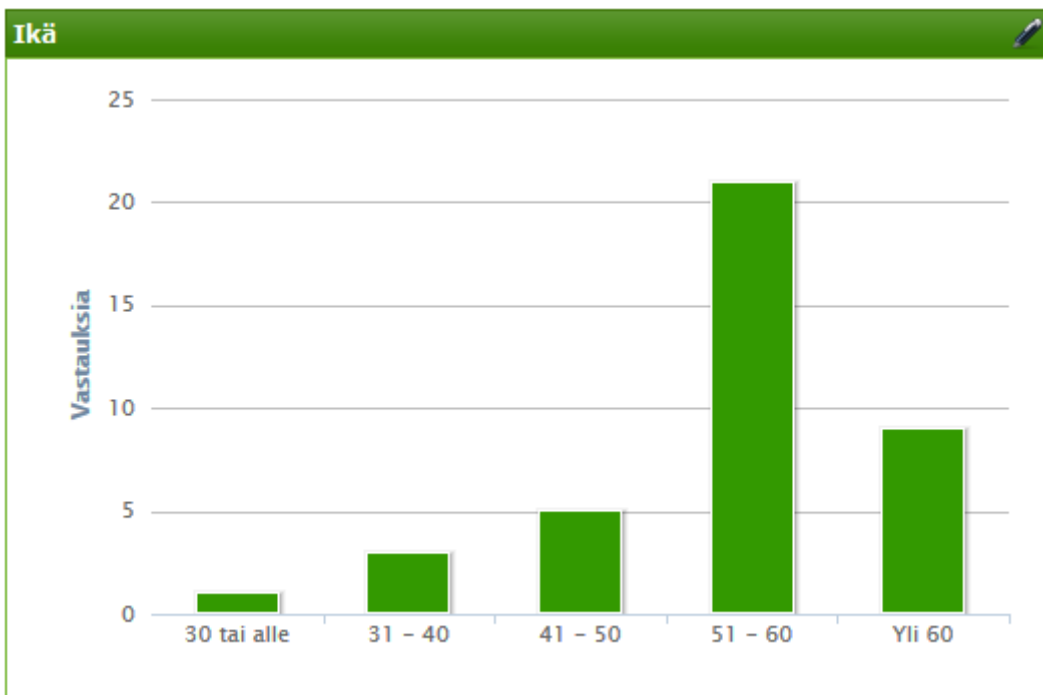
Kysely on puoliksi strukturoitu: suurin osa kysymyksistä on monivalintakysymyksiä, mutta avovastauksiakin on käytetty. Tuloksia arvioidaan siis osin määrällisin, osin laadullisin perustein. Päädyin tähän malliin, koska monivalintakysymyksistä saatava data olisi helppo analysoida, mutta avovastauksista sain lisäksi täydentävää syvällistä tietoa, joka olisi myös mahdollisesti toimeksiantajalleni arvokasta.

Koska halusin selvittää ennen kaikkea vastaajien mielikuvia, käytin kyselyssä paljon väittämiä, joita vastaajat saivat kommentoida Likertin asteikolla eli täysin samaa mieltä, samaa mieltä, ei samaa eikä eri mieltä jne.

3.2 Kyselyyn vastanneiden taustatiedot

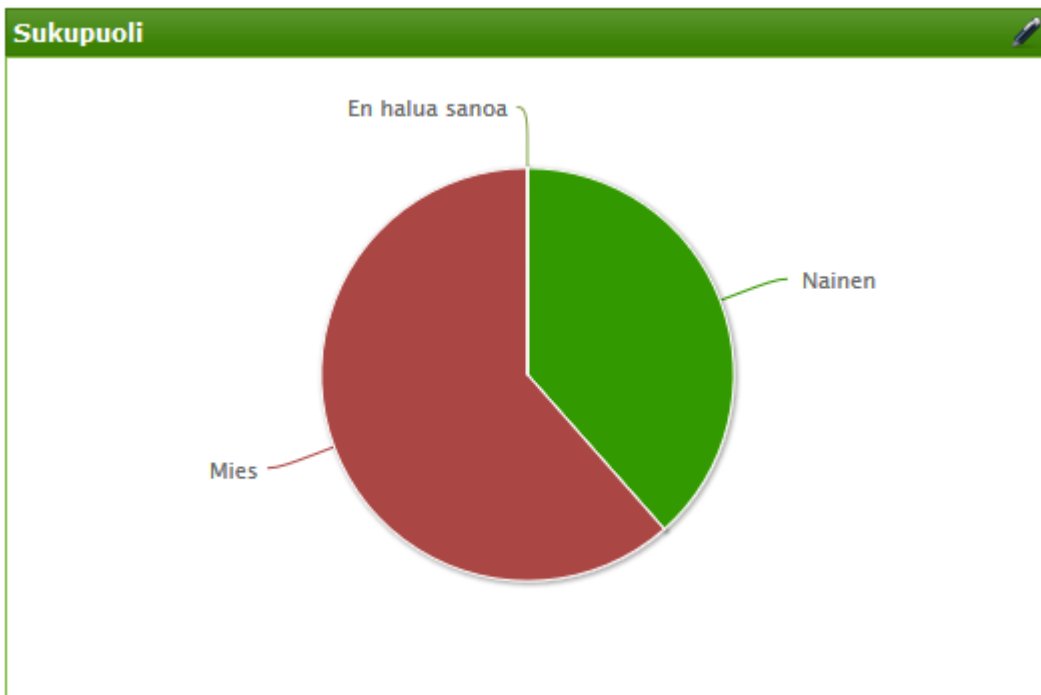
Kyselyn taustatieto-osiossa kysyttiin vastaajien ikää, sukupuolta, koulutusastetta ja ammattia. Lisäksi kysyttiin, kuinka monta vuotta kyselyn vastaaja on työkseen käsitellyt ay-liikettä ja / tai työmarkkina-asioita.

Vastaajista valtaosa oli iältään 51–60 -vuotiaita (kuvio1). Heitä oli yhteensä 21. Seuraavaksi suurin ryhmä olivat yli 60-vuotiaat, joita oli vastaajista yhdeksän. 41–50 -vuotiaita oli viisi ja 31–40 -vuotiaita oli kolme. Vain yksi vastaajista oli 30-vuotias tai alle.

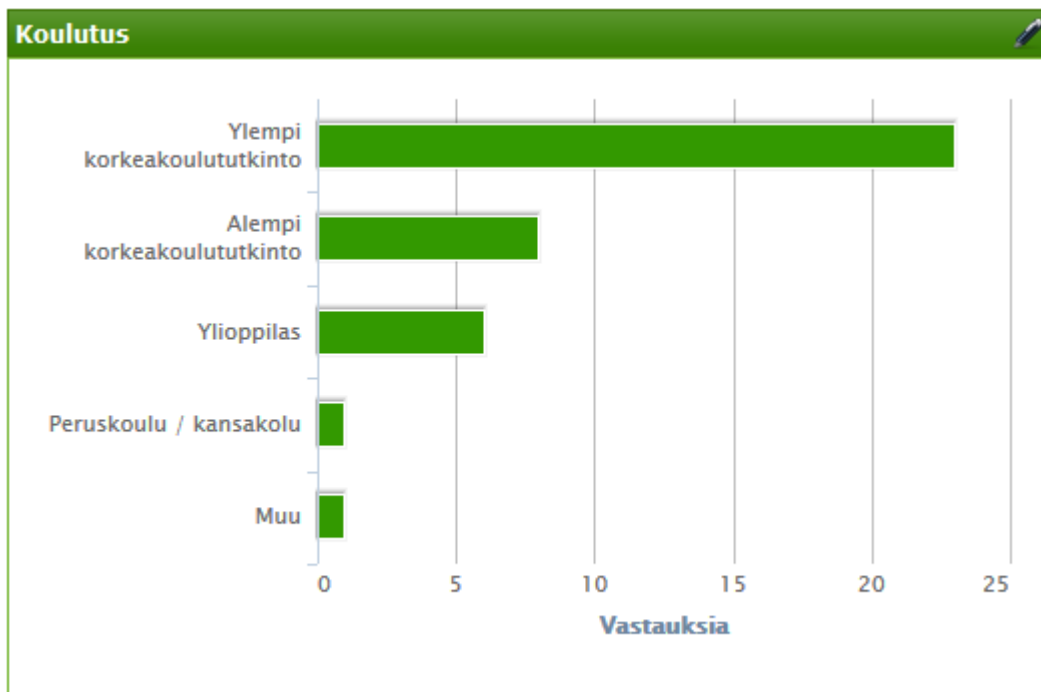
Kuvio 1. Kyselytutkimukseen vastanneiden toimittajien ikärakenne.

Suurin osa kyselyn vastaajista oli miehiä (kuvio 2). Heitä oli yhteensä 24, mikä vastaa 61,5 prosenttia. Loput 15, eli 38,5 %, olivat naisia.

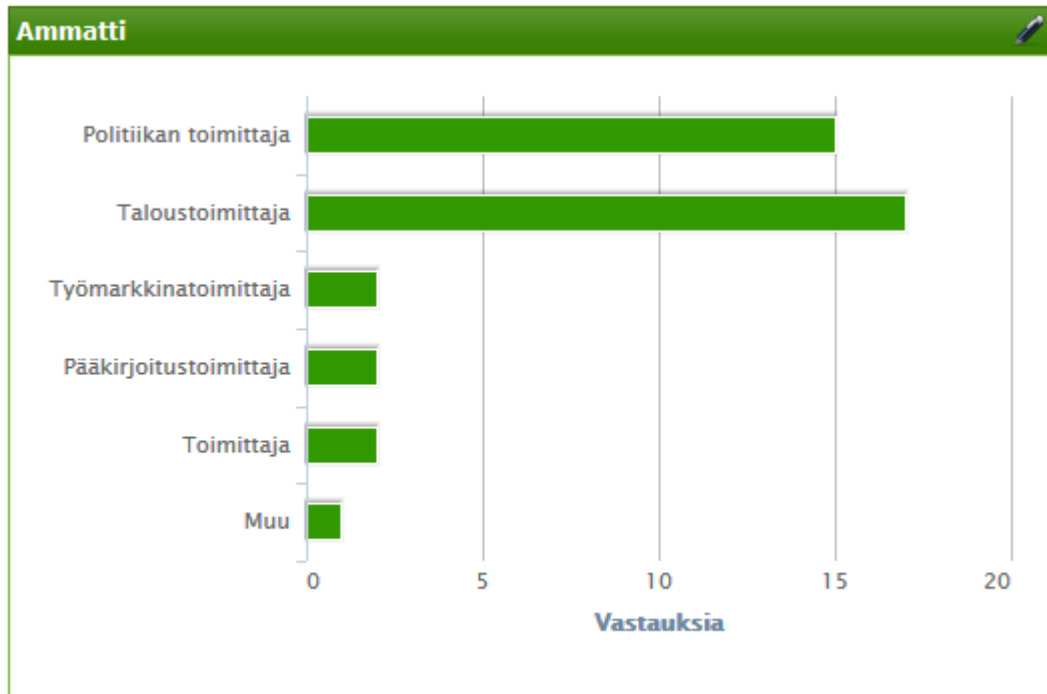
Kuvio 2. Vastaajien sukupuolijakauma.

Vastaajien koulutusaste vaihteli peruskoulutasosta ylempään korkeakoulututkintoon (kuvio 3). Valtaosa vastaajista oli suorittanut ylempään korkeakoulututkintoon. Heitä oli yhteensä 23. Kahdeksalla vastaajalla oli alempi korkeakoulututkinto. Kuusi vastaajista ilmoitti koulutukseen ylioppilaan ja yksi peruskoulun tai kansakoulun. Lisäksi yksi vastaajista ilmoitti koulutukseen muun ja tarkensi sitä yhteiskuntatieteiden ylioppilaaksi.

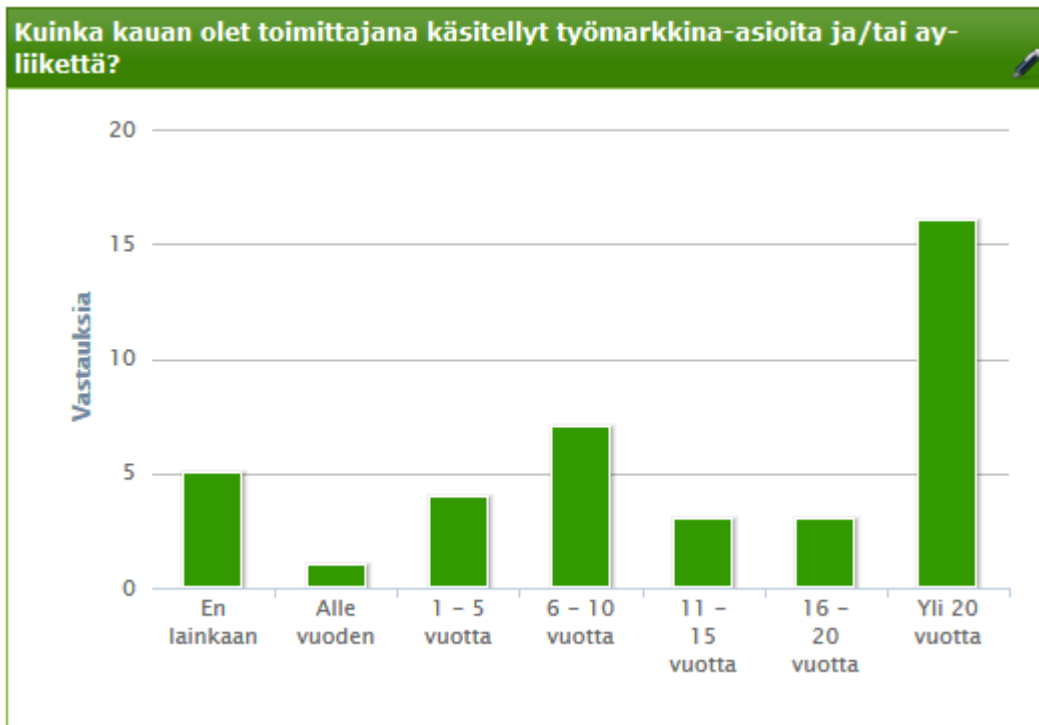
Kuvio 3. Vastaajien koulutus.

Suurin osa vastaajista ilmoitti ammatikseen taloustoimittajan (kuvio 4). Heitä oli yhteensä 17. Poliitiikan toimittajia oli 15 ja työmarkkinatoimittajia kaksi. Pääkirjoitustoimittajia joukossa oli kaksi. Vastaajista kaksi ilmoitti ammatikseen toimittajan ja yksi muun. Tämä vastaaja ilmoitti lisätiedoissa ammatikseen toimituspäällikön.

Kuvio 4. Vastaajien ammatti.

Yli 20 vuotta toimittajana työmarkkinoita ja / tai ay-liikettä käsitelleitä oli vastaajista valtaosa (kuvio 5). Heitä oli 16. Tämä käy yksiin vastaajien ikärakenteen kanssa. 16–20 vuotta ja 11–15 vuotta aihetta seuranneita oli kummassakin kategoriassa kolme vastaajaa, yhteensä siis kuusi. 6–10 vuotta aihepiiriä seuranneita toimittajia oli joukossa seitsemän ja 1–5 vuotta seuranneita neljä. Yksi vastaajista ilmoitti seuranneensa aihetta alle vuoden. Vastaajista viisi ilmoitti, ettei ole käsitellyt lainkaan työmarkkina-asioita ja / tai ay-liikettä työssään.

Kuvio 5. Kuinka kauan vastaajat ovat työssään toimittajina seuranneet työmarkkinakenttää.

4 Ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuva toimittajien näkökulmasta

Tässä luvussa analysoin kyselytutkimuksella keräämäni aineiston. Luku on jaettu kolmeen osaan. Ensin käsittelen kyselytutkimuksen osion, jossa selvitettiin ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuva Sipilän hallituskaudella 2015 – 2017 toimittajien näkökulmasta. Tämän jälkeen käsittelen ammattiyhdistysliikkeen ja median suhdetta tarkastelujaksolla. Kolmannessa alaluvussa vedän tulokset yhteen.

Tutkimuksen tavoitteena on ennen kaikkea selvittää, miten toimittajat näkevät ay-liikkeen julkisuuskuvan kehityksen tarkastelujaksolla, mutta saada myös tietoa siitä, miten ay-liikkeen viestintää voisi kehittää jatkossa. Ay-kentän sisällä nähdään, että palkansaajaliikkeen toimintaedellytykset ovat kaventuneet Sipilän hallituskaudella ja yleinen ilmapiiri olisi kääntynyt ay-vastaiseksi. Tällä opinnäytetyöllä pyritään selvittämään, onko näin todella käynyt.

4.1 Ay-liikkeen julkisuuskuva Sipilän hallituskaudella

Tässä osiossa pyrin selvittämään, miten vastaajat määrittelevät ay-liikkeen, millaisena he näkevät ay-liikkeen julkisuuskuvan Sipilän hallituskaudella ja näkevätkö he muutosta ay-liikkeen julkisuuskuvassa seurantajaksolla.

Osiossa on yhteensä viisi erillistä kokonaisuutta, jotka muodostuvat kysymyksistä ja väittämistä. Lisäksi lopussa on mahdollisuus kommentoida osiota vapaasti. On tärkeää huomata, että koska mikään kysymys taustakysymyksiä lukuun ottamatta ei ollut pakollinen, vastausmäärät saattavat vaihdella kysymyksittäin.

Ensimmäisessä kokonaisuudessa vastaajia pyydettiin kommentoimaan väittämiä, jotka kaikki alkavat lauseella ”Kun mediassa puhutaan ay-liikkeestä, tarkoitetaan useimmiten” (kuvio 6).

Ensimmäinen väittämässä todettiin kokonaisuudessaan: Kun mediassa puhutaan ay-liikkeestä, tarkoitetaan useimmiten ammattiliittojen keskusjärjestöjen (SAK, STTK, Akava) alle järjestäytynyttä palkansaajaliikettä. Vastaajat saivat kommentoida väittämää Likertiin asteikolla yhdestä viiteen siten, että yksi tarkoittaa vastaajan olevan täysin eri mieltä ja viisi täysin samaa mieltä väittämän kanssa.

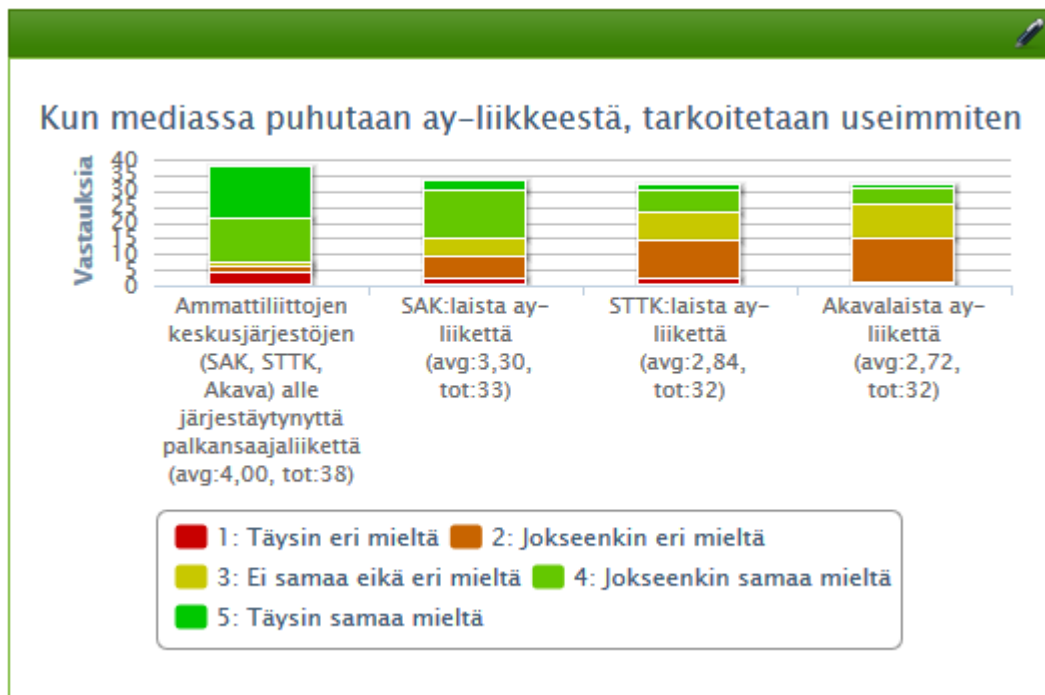
Ensimmäistä väittämää kommentoi 38 kaikista vastaajista. 17 vastaajaa oli täysin samaa mieltä väittämän kanssa. 14 vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä, yksi vastaajista ei

ollut samaa eikä eri mieltä, kaksi vastaajista oli jokseenkin eri mieltä ja neljä täysin eri mieltä. 81,5 prosenttia väittämää kommentoinneista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä, että kun mediassa puhutaan ay-liikkeestä, tarkoitetaan useimmiten ammattiliittojen keskusjärjestöjen alle järjestäytynyttä palkansaajaliikettä. 2,6 prosenttia vastaajista ei ollut samaa eikä eri mieltä väittämän kanssa ja 15,7 prosenttia oli jokseenkin tai täysin eri mieltä.

Toisessa väittämässä todettiin, että kun mediassa puhutaan ay-liikkeestä, tarkoitetaan useimmiten SAK:laista ay-liikettä (kuvio 6). Tätä väittämää kommentoi yhteensä 33 vastaajaa 39:stä. Heistä kolme oli täysin samaa mieltä väitteen kanssa. 15 oli jokseenkin samaa mieltä. Kuusi vastaajista ei ollut samaa eikä eri mieltä. Seitsemän oli jokseenkin eri mieltä ja kaksi täysin eri mieltä. 54,5 prosenttia väittämää kommentoinneista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä väittämän kanssa. 18,1 prosenttia ei ollut samaa eikä eri mieltä ja 24,2 prosenttia oli jokseenkin tai täysin eri mieltä.

Kolmannessa väittämässä todettiin, että kun mediassa puhutaan ay-liikkeestä, tarkoitetaan useimmiten STTK:laista ay-liikettä (kuvio 6). Tätä väittämää kommentoi yhteensä 32 vastaajaa 39:stä. Kaksi vastaajista oli täysin samaa mieltä väittämän kanssa ja seitsemän jokseenkin samaa mieltä. Yhdeksän ei ollut samaa eikä eri mieltä. 12 vastaajista oli jokseenkin eri mieltä ja kaksi täysin eri mieltä. 28,1 prosenttia väittämää kommentoinneista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä väittämän kanssa. Vastaavasti 28,1 prosenttia ei ollut samaa eikä eri mieltä. 43,7 prosenttia vastaajista oli jokseenkin tai täysin eri mieltä väittämän kanssa.

Viimeisessä väittämässä todettiin, että kun mediassa puhutaan ay-liikkeestä, tarkoitetaan useimmiten Akavalaista ay-liikettä (kuvio 6). Tätä väittämää kommentoi yhteensä 32 vastaajaa 39:stä. Vain yksi vastaaja oli täysin samaa mieltä väittämän kanssa. Jokseenkin samaa mieltä oli viisi vastaajaa. 11 vastaajista ei ollut samaa eikä eri mieltä. 14 oli jokseenkin eri mieltä ja yksi täysin eri mieltä. 18,7 prosenttia väittämää kommentoinneista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä väittämän kanssa. 34,3 % ei ollut samaa tai eri mieltä ja 46,8 % oli jokseenkin tai täysin eri mieltä.

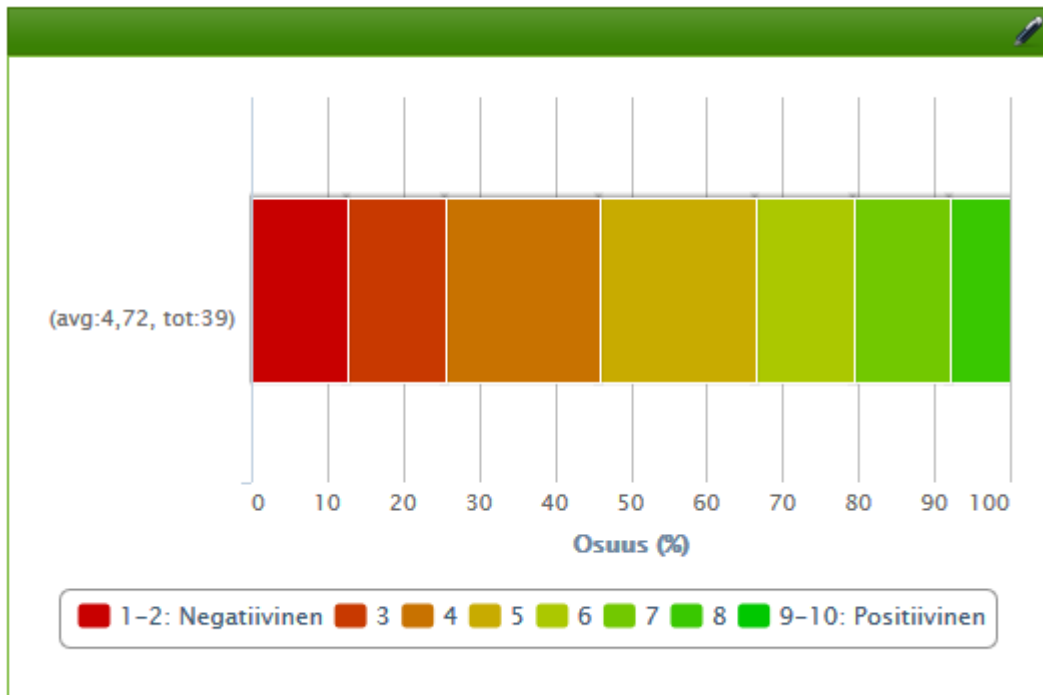
Kuvio 6. Ay-liikkeen määritelmä.

Seuraavassa kokonaisuudessa pyysin vastaajia arviomaan ay-liikkeen julkisuuskuvaa Sipilän hallituskaudella sanaparien avulla. Sanaparit olivat negatiivinen – positiivinen, aggressiivinen – sovitteleva, staattinen – dynaaminen, vanhanaikainen – moderni ja elitistinen – jäsenlähtöinen. Tähän kokonaisuuteen vastasivat kaikki 39 kyselyyn osallistunutta. Sanaparin kuvaavampi sama valittiin liukuasteikolla, joten vastauksen ei tarvinnut olla 100-prosenttinen. Käytännössä kyse oli arvoasteikosta, joka jakaantui yhdestä kymmeneen.

Ensimmäisessä sanaparissa negatiivinen – positiivinen näkemykset jakoutuivat tasaisesti asteikon molempiin päihin (kuvio 7). Vastaajista viisi näki ay-liikkeen julkisuuskuvan Sipilän hallituskaudella olevan negatiivinen. Asteikolla yhdestä kymmeneen, jolloin täysin negatiivinen on 1 ja täysin positiivinen 10, heidän vastauksensa asettuivat kohtaan 1–2. Seuraavassa ryhmässä, jossa vastaukset asettuivat arvoasteikolla kohtaan kolme, oli myös viisi vastausta. Kohdassa neljä oli kahdeksan vastausta. Puoliväliin, kohtaan viisi, jota voidaan pitää neutraalina, osoittimen oli siirtänyt kahdeksan vastaajaa. Kohdassa kuusi, hieman positiivisen puolella, oli myös viisi vastausta, kohdassa seitsemän niin ikään viisi ja kohdassa kymmenen, mikä vastaa täysin positiivista, kolme vastausta.

Ay-liikkeen julkisuuskuvan Sipilän hallituskaudella näki negatiivisena (arvoasteikolla 1–4) 18 vastaajaa eli 46,1 prosenttia. Positiivisena (arvoasteikolla 6–10) julkisuuskuvan näki 13 vastaajaa, mikä vastaa 33,3 prosenttia. Kahdeksan vastaajaa arvioi ay-liikkeen

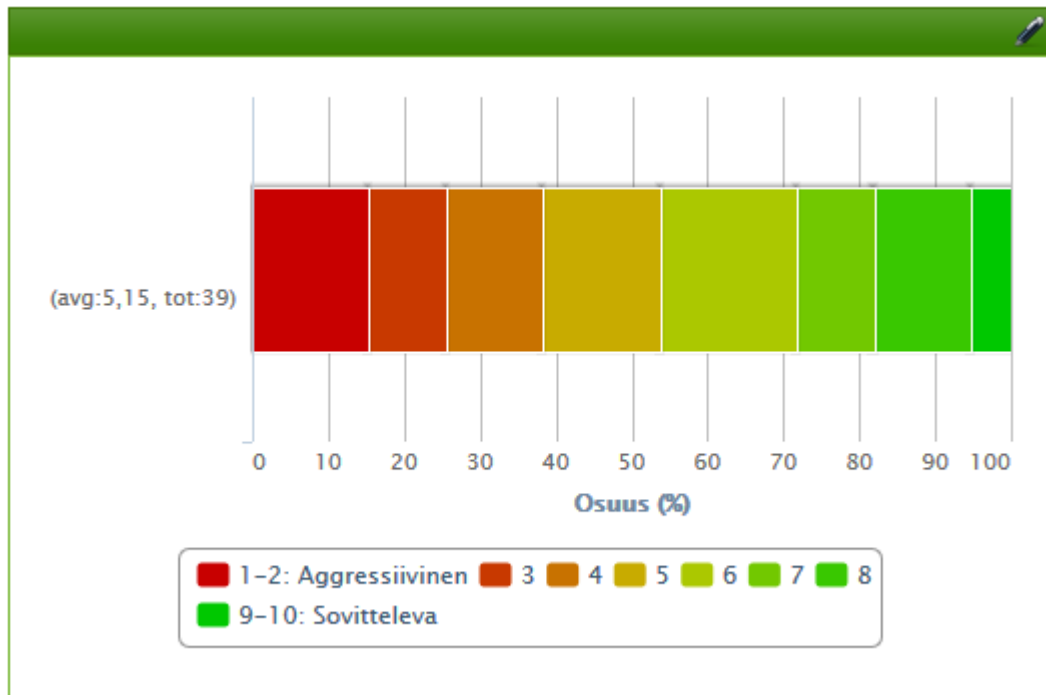
julkisuuskuvan seurantajaksolla olevan negatiivisen ja positiivisen välissä (arvoasteikolla 5), mikä vastaa 20,5 prosenttia.

Kuvio 7. Sanapari negatiivinen – positiivinen.

Seuraavassa sanaparissa vastaajilta kysyttiin, onko ay-liikkeen julkisuuskuva Sipilän hallituskaudella ollut enemmän aggressiivinen vai sovitteleva (kuvio 8). Täysin aggressiivisena (asteikolla 1–2) sen näki kuusi vastaajaa. Neljä vastaajaa näki julkisuuskuvan aggressiivisena (asteikolla kohta 3) ja kohdassa neljä vastauksia oli viisi kappaletta. Neutraalina (kohta 5) julkisuuskuvan näki kuusi vastaajaa. Hieman sovittelevampana (asteikolla kohta 6) ay-liikkeen julkisuuskuvan näki seitsemän vastaajaa, kohdassa seitsemän vastauksia oli neljä ja kohdassa kahdeksan viisi. Täysin sovittelevana ay-liikkeen julkisuuskuvan näki vastaajista kaksi.

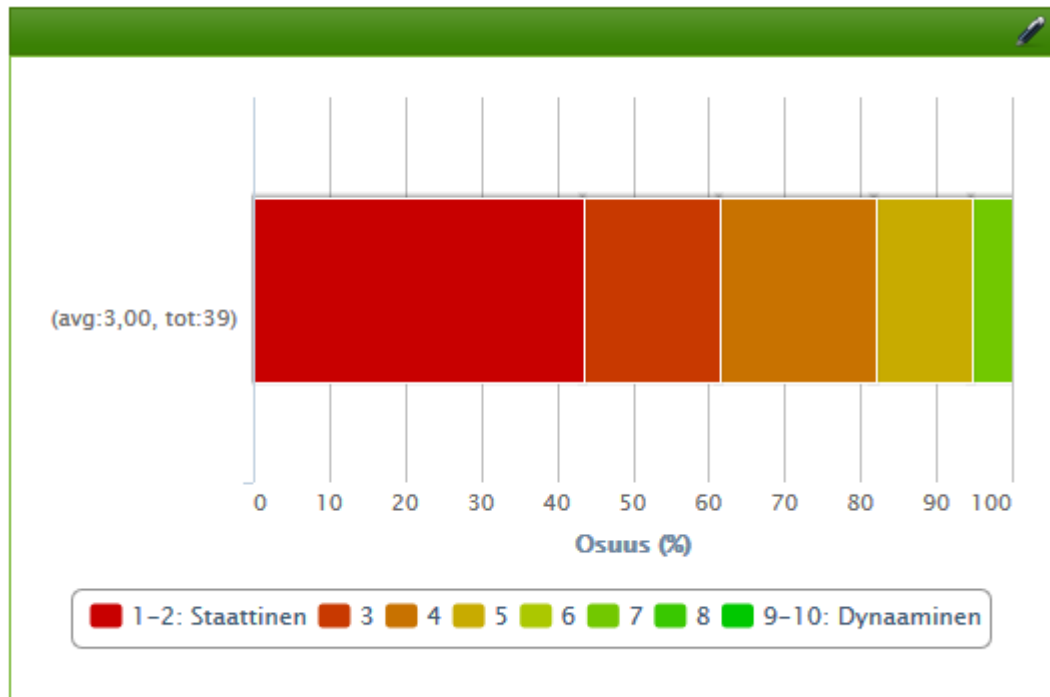
Näin ollen ay-liikkeen julkisuuskuvan seurantajaksolla enemmän aggressiivisena (kohdat 1–4) näki yhteensä 15 vastaajaa eli 38,4 prosenttia. Neutraalina (kohta 5) sen näki kuusi vastaajaa, mikä vastaa 15,3 prosenttia. Enemmän sovittelevana (kohdat 6–10) ay-liikkeen julkisuuskuvan näki 18 vastaajaa eli 46,1 prosenttia.

Kuvio 8. Sanapari aggressiivinen – sovitteleva.

Seuraavassa sanaparissa arvioitiin ay-liikkeen julkisuuskuvan staattisuutta ja dynaamisuutta. Valtaosa vastaajista, yhteensä 17, näki julkisuuskuvan erittäin staattisena (asteikolla 1–2). Asteikolla kohdassa kolme vastauksia oli seitsemän ja kohdassa neljä kahdeksan. Neutraaliksi (kohta 5) julkisuuskuvan arvioi viisi vastaajaa ja jossain määrin dynaamiseksi (kohta 7) kaksi vastaajaa.

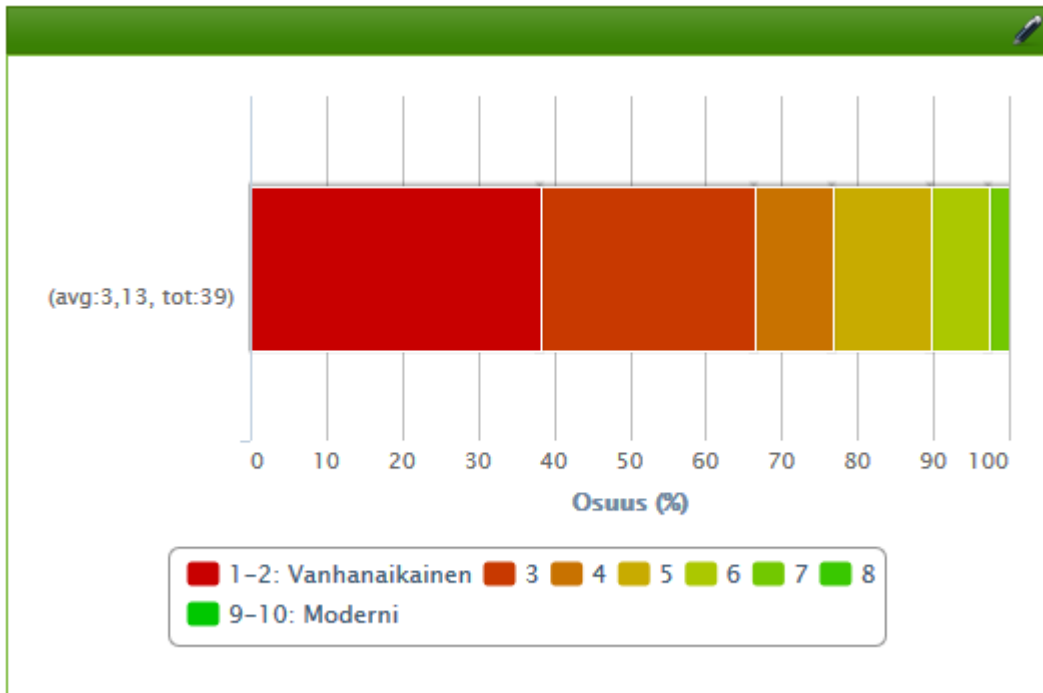
Näin ollen 32 vastaajaa (kohdat 1–4) näki ay-liikkeen julkisuuskuvan enemmän staattisena, mikä vastaa 82,0 prosenttia. Neutraalina sen näki viisi vastaajaa eli 12,8 prosenttia. Enemmän dynaamisena (kohta seitsemän) vain kaksi vastaajaa eli 5,1 prosenttia.

Kuvio 9. Sanapari staattinen – dynaaminen.

Toiseksi viimeisessä sanaparissa kysyttiin näkevätkö vastaajat ay-liikkeen julkisuuskuvan seurantajaksolla enemmän vanhanaikaisena vai modernina. Vastaukset noudattelivat edellisen sanaparin kaavaa ja 15 vastaajaa arvioi ay-liikkeen julkisuuskuvan vanhanaikaiseksi. Asteikolla kohta kolme sai 11 vastausta ja neljäs kohta neljä vastausta. Neutraalina (kohta 5) ay-liikkeen julkisuuskuvan näki viisi vastaajaa. Jokseenkin modernina (kohta kuusi) julkisuuskuvan näki kolme vastaajaa. Kohdassa seitsemän vastauksia oli yksi.

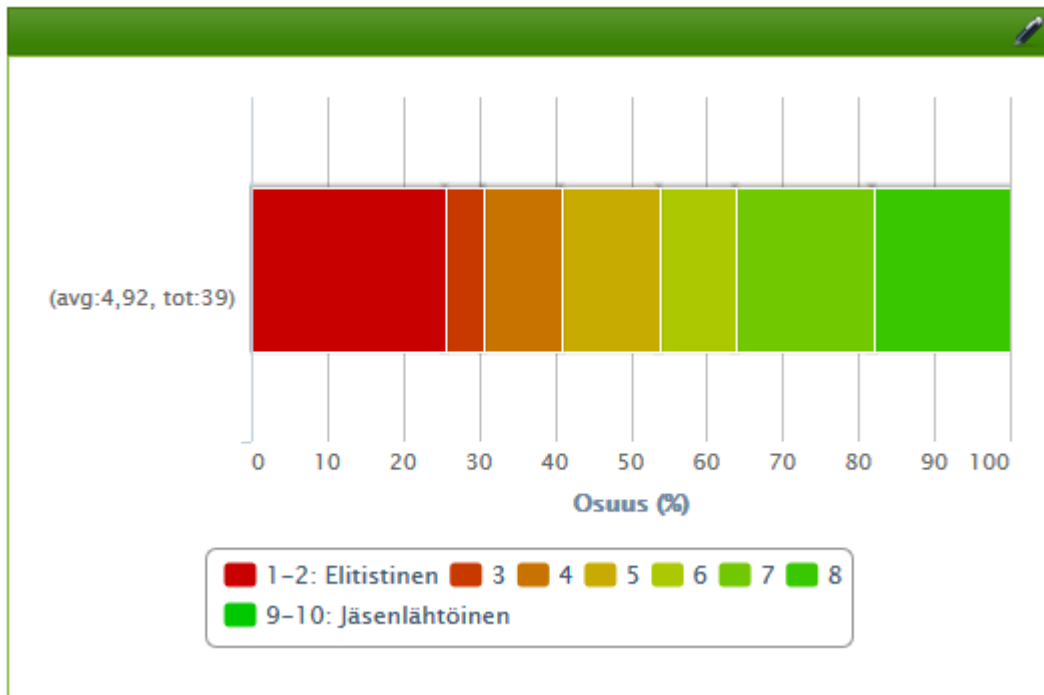
30 vastaajaa, eli 76,9 prosenttia, näki ay-liikkeen julkisuuskuvan Sipilän hallituskaudella olevan enemmän vanhanaikainen kuin moderni (kohdat 1–4). Neutraalina sen näki viisi vastaajaa eli 12,8 prosenttia. Enemmän modernina kuin vanhanaikaisena (kohdat 6–7) julkisuuskuvaa piti neljä vastaajaa, mikä vastaa 10,2 prosenttia.

Kuvio 10. Sanapari vanhanaikainen – moderni.

Viimeisessä sanaparissa elitistinen – jäsenlähtöinen (kuvio 11) vastauksissa oli jälleen enemmän hajontaa. Elitistisenä (kohta 1–2) ay-liikkeen julkisuuskuvan seurantajaksolla näki kymmenen vastaajaa. Kohdassa kolme vastauksia oli kaksi ja neljännessä kohdassa neljä. Neutraalina julkisuuskuvan näki jälleen viisi vastaajaa. Hieman enemmän jäsenlähtöisenä kuin elitistisenä (kohta 6) ay-liikkeen näki neljä vastaajaa. Kohdissa seitsemän ja kahdeksan vastauksia oli kummassakin seitsemän.

Yhteensä 16 vastaajaa eli 41,0 prosenttia näki ay-liikkeen julkisuuskuvan enemmän elitistisenä kuin jäsenlähtöisenä (kohdat 1–4). Neutraalina sen näki viisi vastaajaa eli 12,8 prosenttia. Enemmän jäsenlähtöisenä (kohdat 6–8) ay-liikkeen julkisuuskuvan näki 18 vastaajaa eli 46,1 prosenttia.

Kuvio 11. Sanapari elitistinen – jäsenlähtöinen.

Sanapariosion jälkeen vastaajille tarjottiin mahdollisuus perustella valintojaan. Avoimia vastauksia tuli yhteensä seitsemän. Perusteluosiossa ei erikseen eritelty, mitä kohtaa vastaajan pitäisi perustella, vaan sana oli vapaa. Avoimet vastaukset voidaan jakaa sisältyönsä perusteella kolmeen kategoriaan. Kategoriat ja vastaukset esitellään alla. Vastauksia on tarvittaessa stilisoitu.

Ensimmäisen kategorian vastauksissa, joita on neljä kappaletta, käsitellään median ja ammattiyhdistysliikkeen suhdetta ja ay-liikkeen negatiivista julkisuuskuvaa. Näissä vastauksissa nousee esiin näkemys, että ay-liikkeen valtaa oltaisiin supistamassa, mutta suuriin uudistuksiin ei ole pystytty puolin eikä toisin:

Selvästi on ollut havaittavissa, että ay-liikkeen ja ammattiliittojen valtaa haluttaisiin supistaa. Toisaalta mitään kiky-sopimusta suurempaa keinoa ei juuri ole käytetty. Liitot itsekkin ovat pyrkineet uudistumaan. Suurta muutosta ei ole saatu aikaan puolin eikä toisin.

Vastauksissa jopa syytetään suoraan mediaa ay-liikkeen negatiivisesta julkikuvasta. Ilmiön koetaan olevan jatkuneen jo pidempään:

Ay-liikkeestä luodaan mediassa tarkoituksellisen negatiivinen kuva, varsinkin jos ay-liike "jää tuleen makaamaan". Sävy muuttuu, jos ay-liike ottaa aktiivisen roolin, kuten tapahtui viime syksynä.

Toimittajat luovat erittäin kielteistä kuvaa ay-liikkeestä: se on jämähtänyt menneeseen maailmaan, puolustaa saavutettuja etuja, joihin ei ole varaa, on lakkoherkkä. Tämä on jatkunut kauemmin kuin Sipilän kaudella.

Yksi vastaajista muistuttaa, että ay-liikkeen pitäisi itse kantaa suurempaa vastuuta julkisuuskuvastaan:

Ay-liikkeen mielikuviin vaikuttaa se, kuinka he itse puhuvat itsestään ja jäsenistään. Ay-kieli on koukeroista, vanhanaikaista, kliseemäistä eikä se puhuttele jäseniä, eikä oikein mediaakaan.

Toisen kategorian vastauksissa, joita oli kaksi, käsitellään ay-liikettä johtajuusnäkökulmasta. Johtajuutta käsitellään vallan ja rahan näkökulmasta:

Keskusjärjestötasolla ay-liikkeen ääni on korostetusti vain puheenjohtajan ääni. Joillekin tämä keskittynyt valta on muodostunut muita asioista tärkeämmäksi. Vain AKT on poikkeus ja ehkä entinen Metalliliitto hieman.

Riippuu siitä, tarkoitetaanko ay-liikkeen johtoa vai jäsenistöä. Johtajat ovat yleensä sovittelevampia kuin jäsenistö. Siitä heille maksetaan aika hyvää palkkaa.

Kolmanteen kategoriaan jäi yksi avoin vastaus. Tässä vastauksessa todetaan, ettei ammattiyhdistysliikettä voi niputtaa yhteen:

Kuva ay-liikkeestä on vaihdellut riippuen mistä keskusjärjestöstä ja mistä liitoista puhutaan. Ay-liikettä on mahdotonta niputtaa yhteen. Lisäksi mielikuva on vaihdellut tapauskohtaisesti.

Avointen vastausten jälkeen päästiin kyselyn pihviin, eli osioon, jossa pyydettiin vastaajia kommentoimaan erilaisia ay-liikkeen julkisuuskuvaa koskevia väitteitä Likertin asteikolla (kuvio 12). Osiossa oli yhteensä kahdeksan väittämää, ja vastausten määrä vaihteli 35 ja 37 välillä väittämästä riippuen.

Ensimmäisessä kysymyksessä pyydettiin vastaajaa kommentoimaan väitettä: Ay-liikkeen julkisuuskuvassa on tapahtunut muutos Sipilän hallituskaudella verrattuna aiempaan. Vastausvaihtoehdot olivat täysin eri mieltä, jokseenkin eri mieltä, ei samaa eikä eri mieltä, jokseenkin samaa mieltä sekä täysin samaa mieltä.

Ensimmäistä väittämää kommentoi 37 vastaajaa. Suurin osa vastaajista, yhteensä 18, oli jokseenkin samaa mieltä siitä, että verrattuna aiempaan, ay-liikkeen julkisuuskuvassa on tapahtunut muutos Sipilän hallituskaudella. Täysin samaa mieltä väittämän kanssa oli kaksi vastaajaa. Ei samaa eikä eri mieltä oli kahdeksan vastaajaa, kun taas jokseenkin eri mieltä oli yhdeksän vastaajaa. Kukaan vastaajista ei ollut täysin eri mieltä väittämän kanssa.

Yhteensä siis 20 vastaajista oli sitä mieltä, että ay-liikkeen julkisuuskuvassa on tapahtunut muutos Sipilän hallituskaudella. Prosentuaalisesti tämä vastaa 54,0 prosenttia väitettä kommentoineista ja 51,2 prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista, joita oli 39.

Seuraavassa väittämässä todettiin ay-liikkeen julkisuuskuvan muuttuneen myönteisemmäksi Sipilän hallituskaudella. Väitettä kommentoitiin 37 kertaa. Suurin osa vastaajista, 14, oli jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa. Täysin eri mieltä oli kuusi vastaajaa. Ei samaa eikä eri mieltä oli yhdeksän vastaajaa ja jokseenkin samaa mieltä kahdeksan. Vastaajista yhteensä 20, eli 54,0 prosenttia tai 51,2 prosenttia, jos suhteutetaan koko vastaajajoukkoon, oli eri mieltä väittämän kanssa.

Kolmannessa väittämässä todettiin, että ay-liikkeen julkisuuskuva on muuttunut kielteisemmäksi Sipilän hallituskaudella. Vastaajia oli 37. Tämän väittämän kommenteissa oli enemmän hajontaa, mutta suurin osa (12) oli väittämän kanssa jokseenkin samaa mieltä. Täysin samaa mieltä oli viisi vastaajaa. Ei samaa eikä eri mieltä oli seitsemän. Jokseenkin erimielisiä oli kymmenen ja täysin erimielisiä kolme. Vastaajista 17 oli samaa mieltä väitteen kanssa, mikä vastaa 45,9 prosenttia väitettä kommentoineista. Prosenttiluku on 43,5, jos suhteutetaan kaikkiin vastaajiin.

Neljännessä väittämässä todettiin, että SAK:laisen ay-liikkeen julkisuuskuvassa on tapahtunut muutos Sipilän hallituskaudella verrattuna aiempaan. Vastaajia oli yhteensä 36. Suurin osa vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa. Heitä oli 18. Täysin samaa mieltä oli kuusi vastaajaa. Ei samaa eikä eri mieltä oli kuusi, jokseenkin eri mieltä oli viisi ja täysin eri mieltä yksi vastaajista. Näin ollen yhteensä 24 vastaajaa oli sitä mieltä, että SAK:laisen ay-liikkeen julkisuuskuvassa on tapahtunut muutos Sipilän hallituskaudella verrattuna aiempaan. Suhteutettuna kaikkiin väittämää kommentoineisiin se vastaa 66,6 prosenttia eli kahta kolmasosaa. Lukemaa putoaa 61,5 prosenttiin, kun se suhteutetaan koko vastaajamäärään.

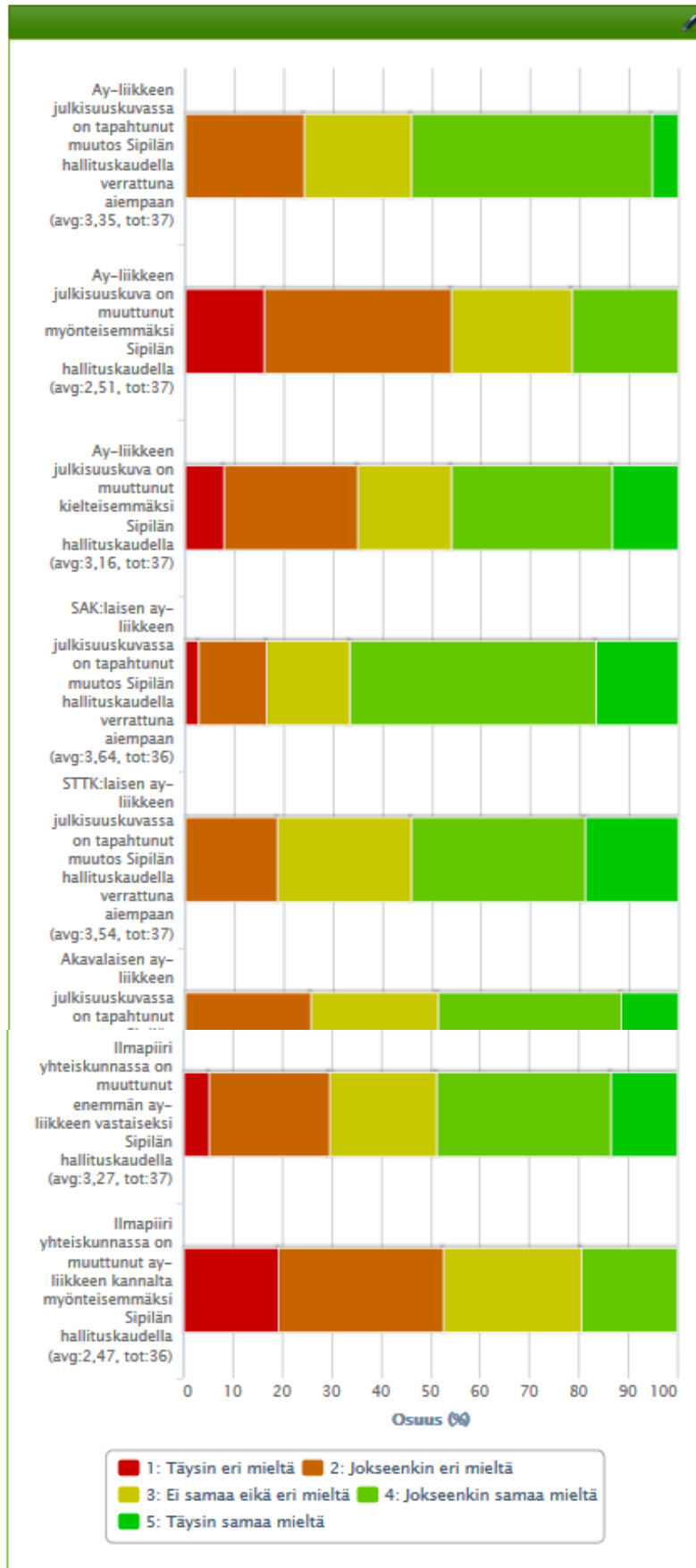
Viidennessä väittämässä todettiin STTK:laisen ay-liikkeen julkisuuskuvassa tapahtuneen muutos Sipilän hallituskaudella verrattuna aiempaan. Vastauksia saatiin 37. Hajontaa oli

tämän väittämän kommenteissa enemmän, mutta suurin osa vastaajista, yhteensä 13, oli jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa. Täysin samaa mieltä oli seitsemän. Ei samaa eikä eri mieltä oli kymmenen vastaajaa, jokseenkin eri mieltä oli seitsemän. 54,0 prosenttia väittämää kommentoinneista oli sitä mieltä, STTK:laisen ay-liikkeen julkisuuskuvassa on tapahtunut muutos Sipilän hallituskaudella verrattuna aiempaan. Suhteutettuna koko vastaajamäärään lukema on 51,2 prosenttia.

Kuudennessa väitteessä todettiin, että akavalaisen ay-liikkeen julkisuuskuvassa on tapahtunut muutos Sipilän hallituskaudella verrattuna aiempaan. Vastauksia oli yhteensä 35. Suurin osaa vastaajista, 13, oli jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa. Neljä vastaajaa oli täysin samaa mieltä. Ei samaa eikä eri mieltä oli yhdeksän vastaajaa, jokseenkin eri mieltä samoin yhdeksän vastaajaa. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että akavalaisen ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvassa on tapahtunut muutos seurantajaksolla. Heitä oli yhteensä 17, mikä vastaa 48,5 prosenttia väittämää kommentoinneista. Suhteutettuna koko vastaajamäärään lukema on 43,5 prosenttia.

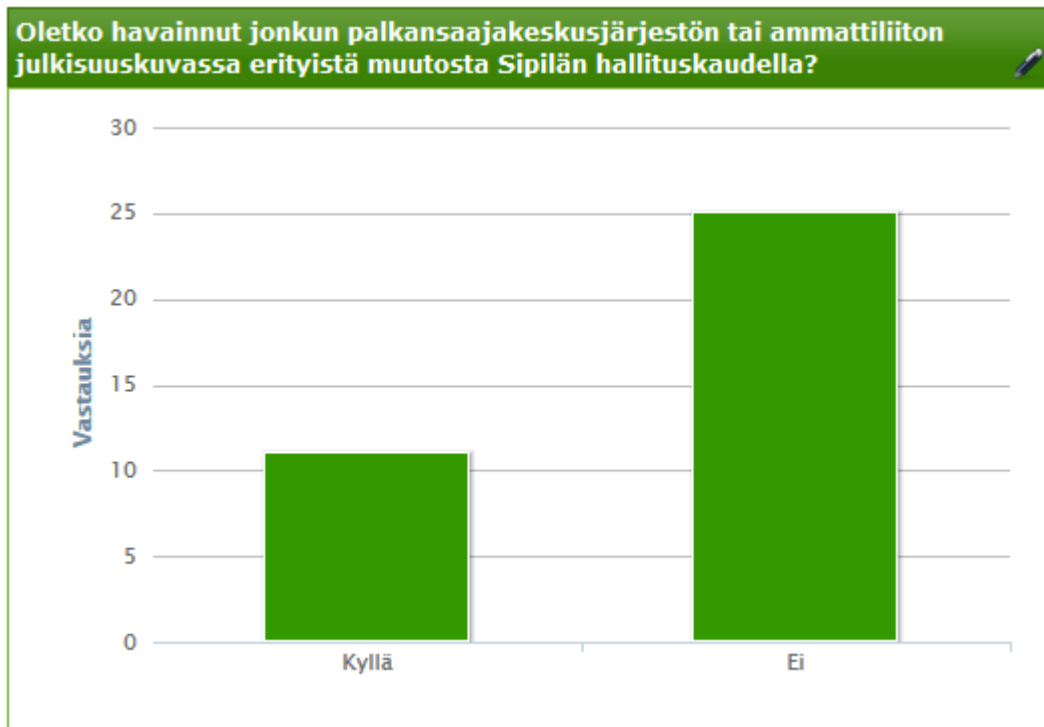
Toiseksi viimeisessä väitteessä todettiin, että ilmapiiri yhteiskunnassa on muuttunut enemmän ay-liikkeen vastaiseksi Sipilän hallituskaudella. Vastaajia oli yhteensä 37. Suurin osa vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa. Heitä oli 13. Täysin samaa mieltä oli viisi. Ei samaa eikä eri mieltä oli kahdeksan vastaajaa. Jokseenkin eri mieltä oli yhdeksän, täysin eri mieltä kaksi. 18 vastaajan, 48,6 prosentin, mielestä ilmapiiri yhteiskunnassa on muuttunut enemmän ay-liikkeen vastaiseksi Sipilän hallituskaudella. Jos vastaajien määrä suhteutetaan koko joukkoon, prosenttiosuus on 46,1.

Viimeisessä kyselyssä samaa asiaa kysyttiin eri tavalla. Osion viimeinen väite kuului: Ilmapiiri yhteiskunnassa on muuttunut ay-liikkeen kannalta myönteisemmäksi Sipilän hallituskaudella. Vastauksia saatiin yhteensä 36. Suurin osa vastaajista, 12, oli jokseenkin eri mieltä, ja täysin eri mieltä oli seitsemän. Ei samaa eikä eri mieltä oli kymmenen ja jokseenkin samaa mieltä seitsemän vastaajaa. Yhteensä 19 vastaajaa, 52,7 prosenttia, oli siis eri mieltä siitä, että ay-liikkeen julkisuuskuva olisi muuttunut kielteisemmäksi seurantajaksolla. Suhteutettuna koko vastaajajoukkoon prosenttiosuus on 48,7.

Kuvio 12. Väittämät.

Väittämien jälkeen vastaajia pyydettiin arvioimaan, onko jonkun palkansaajakeskusjärjestön tai ammattiliiton julkisuuskuvassa tapahtunut erityistä muutosta Sipilän hallituskaudella. Vastauksia saatiin yhteensä 36 (kuvio 13). Suurin osa vastaajista, 25, ei ollut havainnut erityistä muutosta, kun taas 11 oli havainnut muutosta. 69,4 prosenttia kysymykseen vastanneista ei siis ole havainnut muutosta, 30,6 prosenttia on. Suhteutettuna koko vastaajamäärään lukemat ovat 64,1 % ja 28,2 %.

Kuvio 13. Onko jonkun palkansaajakeskusjärjestön tai ammattiliiton julkisuuskuvassa tapahtunut erityistä muutosta seurantajaksolla.

Kyllä-vastanneita pyydettiin kertomaan, minkä järjestön tai liiton julkisuuskuva on muuttunut (kuvio 13). Kaikki 11 tarkensivat vastaustaan avoimessa vastauskentässä. Akava mainittiin useimmin, yhteensä viisi kertaa, toiseksi eniten mainintoja sai STTK, yhteensä neljä. Palvelualojen ammattiliitto PAM mainittiin kahdesti. Opettajien ammattiliitto OAJ, Ammattiliitto Pro sekä "SAK:n teollisuusliitot" saivat kukin yhden maininnan. Yksi vastaajista totesi kaikkien niiden liittojen ja järjestöjen julkisuuskuvan muuttuneen, jotka kantoivat vastuunsa kilpailukyky sopimuksesta.

Akavan ja STTK:n julkisuuskuvan nähtiin sekä parantuneen että heikentyneen:

STTK ja Akavan myöntöväisyysspolitiikka pakkolaki- ja kiky-neuvotteluissa on rapauttanut koko ay-liikkeen julkikuvaa ja hajottanut ay-rintamaa.

SAK:n teollisuusliittojen, STTK:n ja Akavan julkisuuskuva on parantunut. Joidenkin yksittäisten liittojen taas heikentynyt.

Akavan, mutta ei kylläkään Sipilän hallituksen ansiosta/takia.

Pamin todettiin seuraavaa ilmeisesti viitaten kilpailukyky sopimukseen:

PAM on yrittänyt kovasti, mutta silti myöntynyt. Julkisuutta tuli kuitenkin paljon.

Myös Suomen Yrittäjien merkitystä korostettiin:

Yrittäjien ja eräiden muiden keskustelu paikallisesta sopimisesta ja tessien yleissitovuuden purkamisesta on leimannut keskustelua.

Seuraavaksi vastaajia pyydettiin mainitsemaan yksi tai useampi tekijä, esimerkiksi tapahtuma tai henkilö, jotka ovat eniten vaikuttaneet ay-liikkeen julkisuuskuvaan ja / tai sen muutokseen Sipilän hallituskaudella. Vastausta pyydettiin myös perustelemaan. Avoimia vastauksia saatiin yhteensä 21.

Yksittäisistä tekijöistä nousi ylitse muiden kilpailukyky sopimus eli kiky. Se mainittiin nimeltä 12 vastauksessa, mikä vastaa 57,1 % kaikista osion avoimista vastauksista. Myös kikyä edeltänyt yhteiskuntasopimusprosessi mainittiin kahdesti. Vastaukset on esitelty alla ja niitä on stilisoitu tarvittaessa.

Kilpailukyky sopimuksen nähtiin vaikuttaneen sekä negatiivisesti että positiivisesti ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvaan. Positiivisesti sen nähneet korostivat ay-liikkeen joustavuutta:

Kiky-sopimus on muuttanut mielikuvaa tiukasta ja palkansaajan etua järkähättämättä valvovasta ay-liikkeestä. Heikennyksistä päästiin sopuun, ja ay-liike jousti.

Kiky-sopimuksesta neuvottelu vaikutti ensin negatiivisesti, kun koettiin, ettei ay-liike joustaa. Sitten vähän myönteistä palautetta, kun sopimus syntyi.

Suhtautuminen Kiky-sopimukseen. Vastuuta kantaneiden liittojen julkisuuskuva on parantunut. Iltalypsäjien heikentynyt.

Kilpailukyky sopimuksen negatiivinen vaikutus ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvaan tuli esiin vastauksissa, joissa korostettiin mm. prosessin teatraalisuutta ja lopputuloksen epätasa-arvoisuutta:

Kiky-sopimusneuvottelujen useat kierrokset, hallituksen ja ay-liikkeen väliset konfliktit kiky-neuvottelujen aikana.

Hallituksen pakkotoimiin ja kilpailukyky sopimukseen liittyvä julkinen teatteri vaikutti negatiivisesti sekä ay-liikkeen julkisuuskuvaan että hallituksen julkisuuskuvaan.

Kiky. Ay-liike hyväksyi kikyn, joka talousasiantuntijoiden mukaan ei kohenna Suomen julkisentalouden tilaa. Kaiken lisäksi kiky oli epätasa-arvoinen. Se leikkasi naisvaltaisten alojen lomarahoja 30 prosenttia, ei kenenkään muiden. Verohelpotukset kuitenkin annettiin kaikille, joten muut hyötyivät, naisvaltaiset alat menettivät. Näin ei toimi tasa-arvoinen kolmikanta ja yhteiskunta.

On nähty kiista, jossa Sipilän hallitus yritti jyrätä ay-liikkeen pakkolaeilla, ay-liike pani hanttiin ja lopulta väsättiin kompromissiksi kiky-sopimus. Hallitus ei saa tästä tyyli pisteitä, mutta vaikea arvioida muuttiko koko operaatio ay-liikkeen julkikuvaa mihinkään suuntaan. Kieltämättä näkyvissä pyrkimystä matalata ay-liikkeestä kehityksen jarru, vaikea sanoa onnistuuko se kun hallitus ja EK mokailevat itsekin niin pahasti.

Yhteiskuntasopimuksen vastustamista pidettiin julkisuudessa vastuuttomana.

Suurmielenosoitus Rautatientorilla vaikutti myönteisesti. Näytettiin joukkovoimaa, solidaarisuutta ja yksituumaisuutta. Kiky vaikutti kielteisesti etenkin, kun ay-liike oli tarvittaessa valmis uhraamaan julkisen sektorin naiset (kyllä ne miehetkin uhrattiin), kun näiden lomarahat vietiin.

Useissa vastauksissa kilpailukyky sopimuksen vaikutusta ay-liikkeen julkisuuskuvaan ei arvotettu positiiviseksi tai negatiiviseksi:

Sipilän pakkolait, Kiky-sopimuksen hakeminen, EK:n irrottautuminen keskusjärjestösopimuksista.

Kiky-sopimus, hallituksen kiristysyritykset.

Kiky-sopimus: toisaalta ymmärrettiin, että se oli ay-liikkeeltä vaativa ponnistus mutta toisaalta ihmeteltiin miksi sen tekeminen kesti niin kauan. Palkansaajakeskusjärjestöjen yhdistymishanke: sen kaatuminen osoitti ay-liikkeen kehittämisen vaikeuden.

Kilpailukyky-sopimus. Ay-liike suostui koviin ja historiallisiinkin myönnytyksiin.

Yhteiskuntasopimus, neuvottelut paikallisesta sopimisesta ja hallituksen säästöt.

Ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvaan vaikuttaneista henkilöistä eniten mainintoja sai STTK:n puheenjohtaja Antti Palola, yhteensä neljä kappaletta. Akavan puheenjohtaja Sture Fjäder mainittiin kolmesti, samoin SAK:n puheenjohtaja (joko Lauri Lyly tai Jarkko Eloranta). Ammattiliittojen puheenjohtajista ainoana mainittiin Teollisuusliiton Riku Aalto. Yhteensä näitä henkilöitä käsitteleviä vastauksia oli viisi:

Antti Palola.

STTK:n puheenjohtaja Antti Palola on esiintynyt kautta linjan rakentavasti, uusia vaihtoehtoja tuoden. Hän tuntuu ymmärtäneen yhteiskunnallisen muutostarpeen, mutta ajaa silti palkansaajien asiaa.

Keskusjärjestöhankkeen kariutuminen ja Teollisuusliiton perustaminen. Riku Aallon maine on kasvanut. Jarkko Eloranta on tehnyt SAK:sta entistä helpommin lähestyttävän. Sture Fjäder on rohumunut Akavalle lisää jäseniä ja valtaa. STTK on heikentynyt, vaikka Antti Palola on arvostettu.

Lyly edusti vielä suhteellisen kuuluvaa SAK:ta, joka nyttemmin on Elorannan kaudella hiljennyt. Tuskin moni Hakaniemen torillakaan tietää, kuka on SAK:n pj. Akavassa taas Fjäderin vallanhimolla ei ole ollut mitään rajaa. Yrittää kahmia uusi liittojäseniä keinolla millä hyvänsä. Jättiliiton rakentamishanke oli keskusjärjestöiltä ja jäsenliitoilta suorastaan onneton ja säällittävä prosessi.

Fjäder ja Palola olisivat olleet ehdoitta valmiit nielemään hallituksen sanelun ja mielipidemuokkauksen. Lyly/SAK ei mennyt tähän mukaan ainakaan vastarinnatta.

Muita yksittäisiä tekijöitä, jotka ovat vastaajien mielestä vaikuttaneet ay-liikkeen julkisuuskuvaan, olivat jo esille nousseet hallituksen kiristysyritykset, pakkolait ja säästöt, jotka liittyvät kiinteästi kilpailukyky sopimukseen. Palkansaajakeskusjärjestöjen yhdistymishankkeen kariutuminen mainittiin kolmessa vastauksessa. Se nähtiin selkänä imagotappiona ay-liikkeelle. Muita mainittuja kertaalleen tekijöitä olivat paikallisen sopimisen neuvottelut (kaksi mainintaa), EK:n irrottautuminen keskusjärjestösopimuksista, Teollisuusliiton perustaminen ja suurmielenosoitus, jonka vaikutusta vastaaja piti positiivisena. Lisäksi kahdessa vastauksessa arvioitiin keskusjärjestöjen sekä parin yksittäisen ammattiliiton julkisuuskuva yleisesti:

SAK – sovittelu ja osin passiivisuuskin, STTK – joustavuus, AKAVA – aggressiivisuus.

Palvelualojen propagandistisuus / kova kielenkäyttö, OAJ:n osaamattomuus.

Ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuva Sipilän hallituskaudella käsitelleen osion päätti vapaa kommenttikenttä, johon kyselyyn osallistuneet saivat kommentoida mielensä mukaan aihekokonaisuutta. Tähän osioon saatiin seitsemän vastausta. Osassa vastauksista kommentoitiin ammattiyhdistysliikkeen joustavuutta myönteiseen sävyyn:

Ay-liike on osoittanut kykenevänsä aiempaa joustavampaan ajatteluun, koska suostui kiky-sopimukseen. Sipilän taas on asemoitunut joustojen ja yrittäjän asialle, ei suinkaan sopimisen puolestapuhujaksi.

Ay-liikkeeseen on toisaalta liitetty valmius ajatella kansakunnan kokonaisuutta (kiky-ratkaisu), mutta toisaalta sitä pidetään edelleen jähmeänä ja melko kyvyttömänä uudistumaan.

Osassa vastauksista kiinnitettiin huomiota keskusjärjestöjen liittojen väliseen railoon:

Ay-liike on byrokratisoitunut ja passivoitunut. Tämä kehitys tulee jatkuessaan synnyttämään liitoissa kapinointia (vertaa PAM ja Tampereen lakkoilu).

SAK:n keskusjärjestöjohtajien mahdollinen sovittelu on jäänyt liittojen kovan puheen jalkoihin.

Osassa vastauksia taas pohdittiin maan hallituksen ja työnantajajärjestöjen vaikutustua ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvaan:

Hallitus on ollut hyvin kokematon ja jopa tietämätön työmarkkina-asioissa. Ay-liike taas on ollut osin kyvytön asennoitumaan tilanteeseen ja vastamaan vaikeuksiin.

Ay-liikkeen julkisuuskuva riippuu aina myös työnantajajärjestöistä ja niiden julkisuuskuvasta. Ne ovat muuttuneet entistä aggressiivisemmiksi.

Eräs vastaajista koki olevansa toimittajana väärä henkilö arvioimaan eri toimijoiden julkisuuskuvia:

Toimittajana ei tule paljon pohtineeksi eri toimijoiden julkisuuskuvien kehitystä, joten ei niiden mahdollisista muutoksistakaan oikein osaa sanoa mitään.

4.2 Ay-liikkeen ja median suhde Sipilän hallituskaudella

Kyselyn kolmannessa aihekokonaisuudessa keskityttiin ammattiyhdistysliikkeen ja median suhteisiin seurantajakson aikana. Erityisenä fokuksena oli ammattiyhdistysliikkeen media-vaikuttamisen arvioiminen.

Ensimmäisessä osiossa kyselyyn vastaajia pyydettiin kommentoimaan väittämiä Likertin asteikolla täysin eri mieltä, jokseenkin eri mieltä, ei samaa eikä eri mieltä, jokseenkin samaa mieltä ja täysin samaa mieltä. Jokaisessa väittämässä aikajänteenä oli Sipilän hallituskausi. Vastauksia kertyi 35–37 väittämää kohden. Väittämiä oli yhteensä seitsemän. (Kuvio 14.)

Ensimmäisessä väitteessä todettiin: Ay-liike on pyrkinyt rakentamaan omaa julkisuuskuvansa aktiivisesti vaikuttamalla mediaan (Sipilän hallituskaudella). Väitettä kommentoi 37 vastaajaa. Vastaajista suurin osa, 18, oli jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa. Täysin samaa mieltä oli kaksi. Ei samaa eikä eri mieltä oli seitsemän vastaajaa, jokseenkin eri mieltä samoin seitsemän vastaajaa. Täysin eri mieltä oli kolme. 20 vastaajaa, eli 54,0 % (51,2 %), oli yhtä mieltä väitteen kanssa.

Toisen väittämän mukaan ay-liike on onnistunut vaikuttamispyrkimyksissään. Väitettä kommentoi 37 vastaajaa. Suurin osa vastaajista, 15, oli jokseenkin eri mieltä väitteen kanssa, ja yksi vastaaja oli täysin erimielinen (kuvio 14). Ei samaa eikä eri mieltä oli 12

vastaajaa. Jokseenkin samaa mieltä oli yhdeksän. Kukaan vastaajista ei ollut täysin samaa mieltä väitteen kanssa. Eri mieltä väitteen kanssa oli siis 16 vastaajaa eli 43,2 prosenttia (41,0 %).

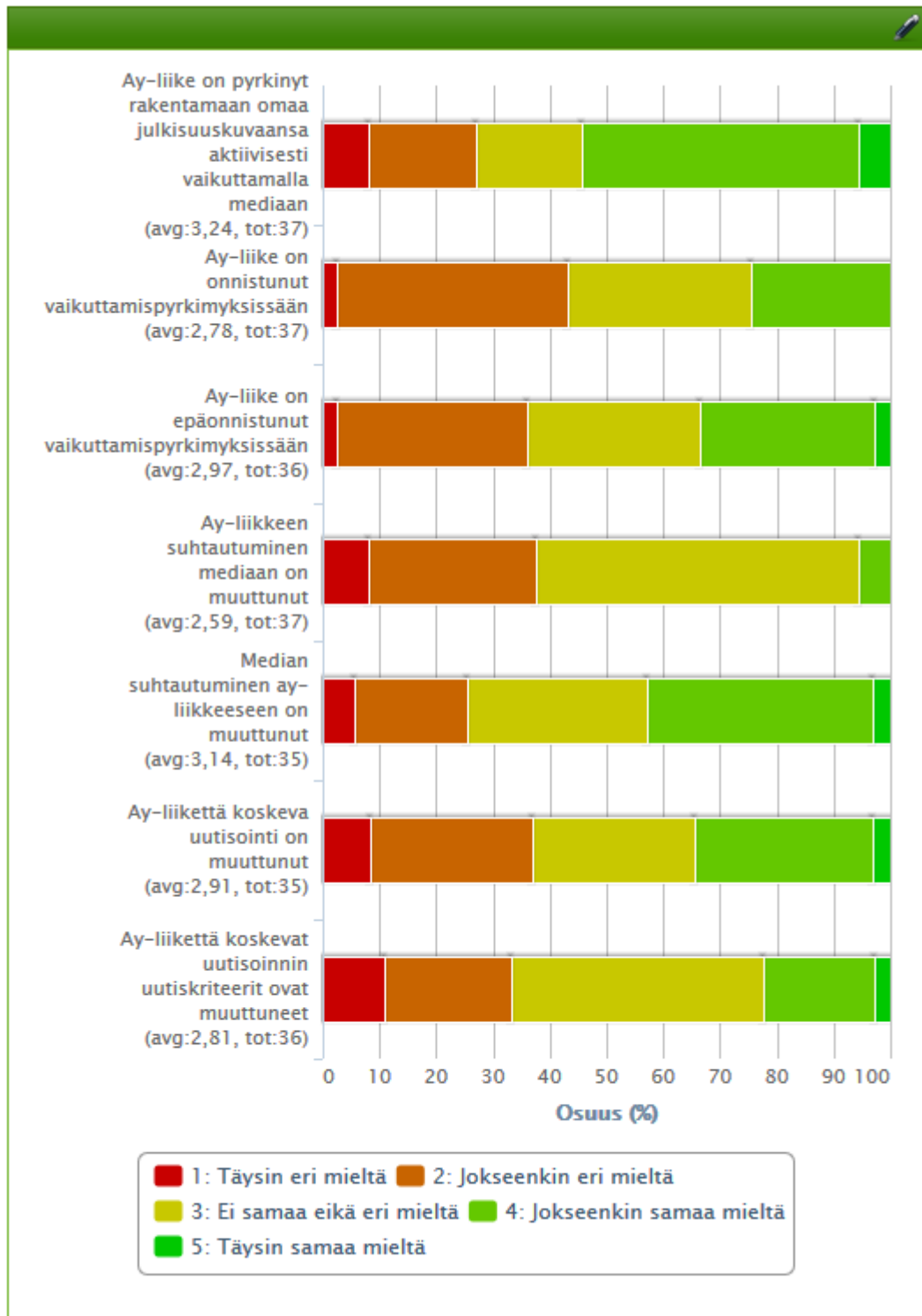
Seuraavassa väitteessä todettiin ay-liikkeen epäonnistuneen vaikuttamisyrittämissään. Vastauksia saatiin yhteensä 36 (kuviokuva 14). Tämän väitteen kommentoijissa oli eniten hajontaa: jokseenkin erimielisiä oli 12 ja täysin erimielisiä yksi, ei samaa eikä eri mieltä oli 11, samoin jokseenkin samaa mieltä 11. Täysin samaa mieltä oli yksi vastaaja. Eri mieltä väitteen kanssa oli siis 13 vastaajaa eli 36,1 prosenttia (33,3 %), ei samaa eikä eri mieltä oli 30,5 prosenttia (28,2 %) ja samaa mieltä 12 eli 33,3 prosenttia (30,7 %).

Neljännessä väitteessä todettiin: Ay-liikkeen suhtautuminen mediaan on muuttunut. Vastauksia saatiin yhteensä 37 (kuviokuva 14). Suurin osa vastaajista, 21, ei ollut samaa eikä erimielistä väitteen kanssa. Jokseenkin eri mieltä oli 11 ja täysin eri mieltä kolme. Jokseenkin samaa mieltä oli kaksi vastaajaa, mutta kukaan ei ollut väitteen kanssa täysin samaa mieltä. 56,7 prosenttia (53,8 %) vastaajista ei siis osannut tai halunnut arvioida onko ay-liikkeen julkisuuskuva tapahtunut muutosta tarkastelujaksolla.

Viidennessä väitteessä todettiin median suhteen ay-liikkeeseen muuttuneen. Vastauksia saatiin 35 (kuviokuva 14). Suurin osa vastaajista, 14, oli jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa. Täysin samaa mieltä oli yksi vastaaja. Ei samaa eikä eri mieltä oli 11 vastaajaa. Jokseenkin eri mieltä oli seitsemän, täysin eri mieltä kaksi vastaajaa. 15 vastaajaa eli 42,8 prosenttia (38,4 %) oli samaa mieltä väitteen kanssa.

Toiseksi viimeisessä väitteessä todettiin, että ay-liikettä koskeva uutisointi on muuttunut tarkastelujaksolla. Vastauksia oli yhteensä 35. Vastaukset hajaantuivat taas tasaisesti: jokseenkin samaa mieltä oli 11, täysin samaa mieltä yksi. Ei samaa eikä eri mieltä oli kymmenen vastaajaa, jokseenkin eri mieltä myös kymmenen. Täysin eri mieltä oli kolme vastaajaa. Vastaajista 13 eli 37,1 prosenttia (33,3 %) oli erimielisiä väittämisen kanssa. Ei samaa eikä eri mieltä oli 28,5 prosenttia (25,6 %) samaa mieltä 12 eli 34,2 prosenttia (30,7 %).

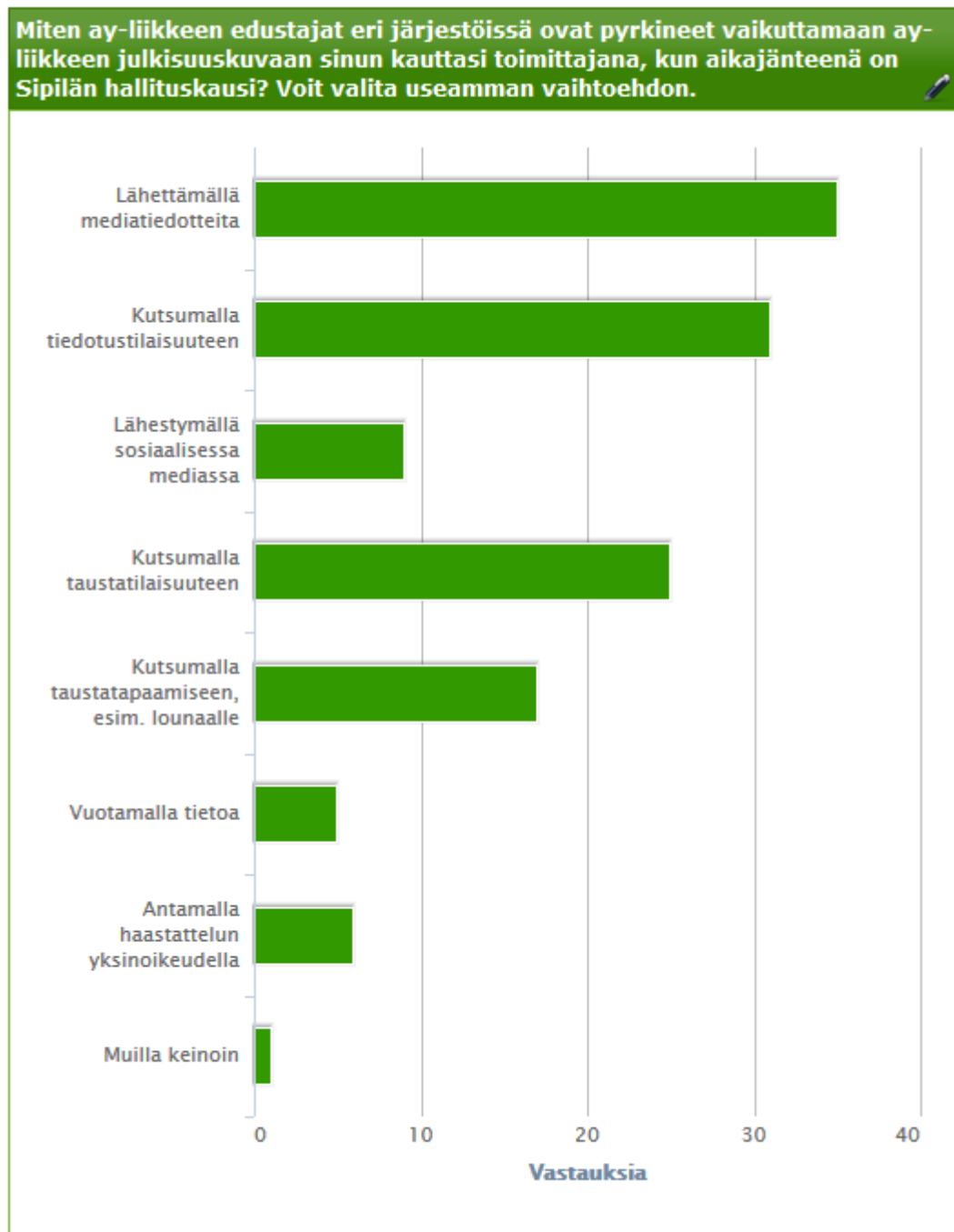
Viimeisessä kohdassa väitettiin, että ay-liikettä koskevat uutisoinnin uutiskriteerit ovat muuttuneet. Vastauksia saatiin yhteensä 36 (kuviokuva 14). Suurin osa vastaajista, 16, ei ollut samaa tai eri mieltä. Jokseenkin eri mieltä oli kahdeksan, täysin eri mieltä neljä vastaajaa. Jokseenkin samaa mieltä oli seitsemän ja täysin samaa mieltä yksi vastaaja. 44,4 prosenttia (41,0 %) vastaajista ei siis osannut tai halunnut arvioida ovatko ay-liikettä koskevat uutisoinnin uutiskriteerit muuttuneet tarkastelujaksolla.

Kuvio 14. Ay-liikkeen mediavaikuttaminen.

Seuraavaksi vastaajilta tiedusteltiin, miten ay-liikkeen edustajat eri järjestöissä ovat pyrkineet vaikuttamaan ay-liikkeen julkisuuskuvaan heidän kauttaan toimittajana, kun aikajänneenä on Sipilän hallituskausi. Kysely oli monivalintakysely (Kuvio 15).

Yleisimmin mainittu vaikuttamiskeino oli mediatiedote (35 mainintaa), kutsu tiedotustilaisuuteen oli toiseksi yleisin (31 mainintaa). Kutsu taustatilaisuuteen sai 25 mainintaa ja kutsu taustatapaamiseen, esimerkiksi lounaalle, 17 mainintaa. Lähestyminen sosiaalisessa mediassa sai yhdeksän mainintaa, haastattelun tekeminen yksinoikeudella kuusi mainintaa ja tiedon vuotaminen viisi mainintaa. Yhden maininnan sai myös kohta ”Muilla keinoin”, jota vastaaja tarkensi: *Kyse on yleisestä aseman muutoksesta ja tarpeesta lisätä omaa tiedotustaan.*

Kuvio 15. Ay-liikkeen mediavaikuttamisen keinot.

Seuraavassa osiossa tiedusteltiin, kuka tai ketkä ay-liikkeen edustajat ovat olleet eniten yhteydessä kyselyn vastaajiin vaikuttamistarkoituksissa Sipilän hallituskaudella. Kyselyyn vastattiin avovastauksilla, ja vastauksia tuli yhteensä 19. Tarvittaessa vastauksia on stilisoitu.

Yli puolessa vastauksista, yhteensä 14:ssä, mainittiin yhteydenottajiksi palkansaajakeskusjärjestöt. Vastauksissa korostui tasapuoliset yhteydenottojen jakautuminen tasapuolisesti. Akava mainittiin nimeltä neljästi, STTK kolmesti ja SAK kahdesti. Lisäksi teollisuusliitot mainittiin kahdesti. Pro, Jyty ja julkisen alan liitot mainittiin kukin kerran:

Keskusjärjestöt, mutta harvemmin suoraan minuun, vaan ennemminkin kollegaani, joka seuraa näitä asioita minua tiiviimmin.

Keskusjärjestöjen ja isojen liittojen tiedotusihmiset.

Teollisuusliittojen ja STTK:n (väki).

Keskusjärjestöjen ja isojen liittojen tiedottajat.

Yleisesti ottaen yhteyttä ovat pitäneet eniten keskusjärjestöt ja suurimmat ammattiliitot, sen tarkemmin vaikea yksilöidä.

Lähinnä keskusjärjestöjen viestintä.

SAK.

Julkisen alan liitot, Akava.

Akavan väki.

Jyty, STTK. Twitterissä aktiivisia ovat ainakin Akava, SAK ja STTK.

Vain tiedotteiden kautta. Pro ja Akava ainakin aktiivisia.

Tasapuolisesti, keskusjärjestöt, isot teollisuusliitot.

Kaikista palkansaajakeskusjärjestöistä on oltu yhteyksissä suunnilleen yhtä paljon.

Kahdessa vastauksessa ei mainittu ketään erityisesti:

Kaikki suhteellisen tasaisesti

Ei ole yhtä erityistä.

Kahden vastaajan mielestä yhteyttä ei ole pidetty lainkaan tai hyvin vähän:

Ei kukaan. Tilanne on ollut todella poikkeava aiempiin vuosikymmeniin verrattuna.

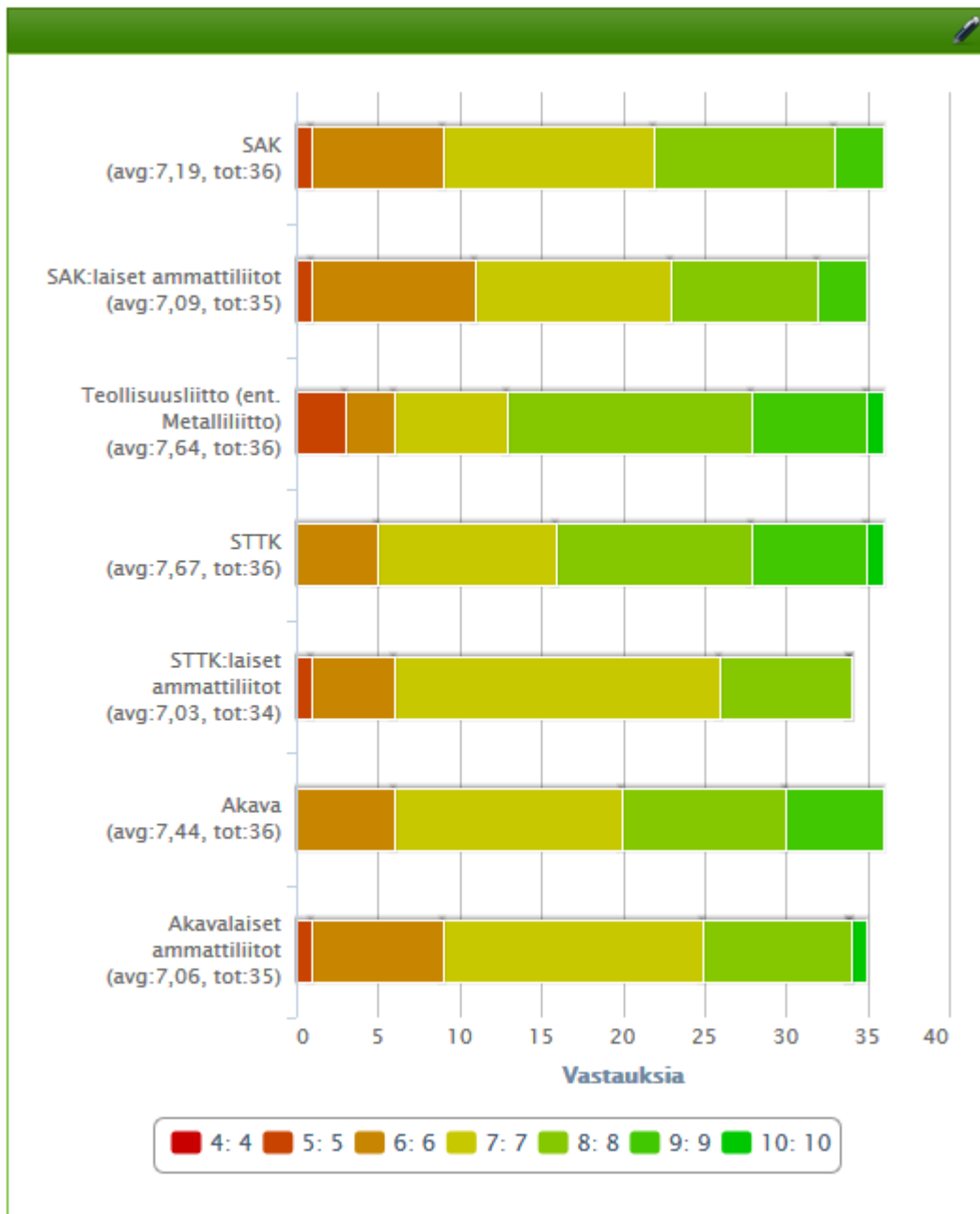
Ei kukaan.

Yksi vastaajista ei halunnut kommentoida mitenkään: *Toimittajana en vastaa tällaiseen kysymykseen.*

Seuraavaksi vastaajia pyydettiin arvioimaan kouluarvosanoin 4–10 eri keskusjärjestöjen ja niiden liittojen julkisuuskuvia Sipilän hallituskaudella. Teollisuusliitto eli ainoa yksittäinen ammattiliitto, jolle vastaaja pystyi antamaan arvosanan. Vastausten lukumäärä vaihteli 35 ja 37 välillä. (Kuvio 16.)

Suurta eroa arvosanoissa ei ollut. STTK sai keskusjärjestöistä parhaan arvosanan, ja sen keskiarvo oli 7,67, kun vastaajia oli 36. Akavan keskiarvo oli 7,44 ja vastaajien lukumäärä 36. SAK:n keskiarvo 7,19. (Kuvio 16.)

SAK:laiset ammattiliitot saivat keskiarvokseen 7,09 (vastaajia 35), STTK:laiset 7,03 (vastaajia 34) ja akavalaiset 7,06 (vastaajia 35). Teollisuusliitto (entinen Metalliliitto) sain keskiarvokseen 7,64 (36 vastaajaa). Teollisuusliitolla oli myös eniten yli 8:n arvosanoja, yhteensä 23. (Kuvio 16.)

Kuvio 16. Arvosanat ay-liikkeen julkisuuskuvalle järjestöittäin.

Antamiaan kouluarvosanoja sai halutessaan lopuksi perustella avoimessa vastauskentässä, ja seitsemän vastaajaa tekikin näin. Akava mainittiin jälleen nimeltä useimmissa vastauksissa:

Ajan henki on suosinut niitä liittoja, jotka ovat valmiimpia muutoksiin ja joustavuuteen. Akava käy sellaisesta esimerkiksi.

Akavan viestintä on joustavinta ja selkeintä näistä kolmesta.

Akava on onnistunut parhaiten, koska sillä on ollut parhaimmat suhteet hallituspuolueisiin. Koulutusleikkauksista nariseminen on jäänyt aika taka-alalle ottaen huomioon, kuinka tärkeää koulutus on Akavalle.

Akavakaan ei saanut pelkästään kehuja. Eräessä vastauksessa todettiin julkisuuskuvan olevan kiinni käytettävissä olevien resurssien määrästä:

SAK on liittojensa vanki, vaikka nykyinen johto on varsin moderni ja ajassa kiinni. STTK profiloitunut ymmärtämällä muutospainetta. Akavalla ollut julkisuudessa omia sotkujaan.

Kaikissa järjestöissä julkikuvasta vastaavat henkilöt osaavat asiansa - suurimmassa järjestöissä työlle on lähtökohtaisesti paremmat onnistumisen edellytykset.

Vastuullisuutta ja vanhasta luopumista peräänkuulutettiin:

Uskon, että kaikilla on kyllä kykyä vaikuttaa julkisuuskuvaansa, mutta onko se sitten sellainen, joka osoittaa vastuullisuutta, se on eri kysymys.

Eräät liitot eivät ole kyenneet irtautumaan vanhasta jargonista.

Teollisuudesta todettiin seuraavaa:

Teollisuusliiton synty piti sen pitkään näkyvästi julkisuudessa, ja antoi samalla paremmat mahdollisuudet vaikuttaa omaan julkisuuskuvaansa.

Seuraavaksi vastaajilta kysyttiin, mikä on ollut ay-liikkeen pahin kompastuskivi julkisuuskuvansa rakentamisessa Sipilän hallituskaudella. Vastausta pyydettiin myös perustelemaan. Avoimia vastauksia saatiin yhteensä 26. Vastaukset on jaoteltu kuuteen eri kategoriaan niiden sävyn mukaan, ja niitä on tarvittaessa stilisoitu.

Ensimmäistä kategoriaa voisi kutsua Ei-linjaksi. Kuudessa vastauksessa ay-liikkeen suurimpana kompastuskivenä julkisuuskuvan rakentamisessa nähtiin kielteinen suhtautuminen joko maan hallitukseen tai uudistuskiin yleensä:

Joustamattomuus. Syntyy mielikuva, että asioita vastustetaan periaatteen, eikä jäsenten vuoksi. Myös jäsenmäärän väheneminen aiheuttaa pientä paniikkia joissain liitoissa.

Pahin kompastuskivi on tiukka retoriikka jonka tavoitteena saavutetuista eduista kiinni pitäminen.

Ei-linja.

Muutosvastarinta / liian nopea ei käy -kommentointi.

Perustelematon hallituksen toimien vastustaminen, tunnustusta ei ole osattu antaa siitäkään, että työttömyys on kaiken aikaa vähentynyt. Ay-liike on jumittunut omien hyväosaistensa etujen vaalimiseen. Ei muutoshaluja, vaikka yhteiskunta ja työelämä ympärillä muuttuvat.

Leimautuminen liikaa muutosten vastustajaksi. Tosin muutosten vastustaminen ei välttämättä ole vain huono asia, koska muutosten perustelut ovat usein heppoisia.

Toisen kategorian yhteinen nimittäjä on hajanaisuus ja uudistumisen vaikeus. Viisi vastausta ryhmiteltiin kuuluvaksi tähän osioon.

Hajanaisuus.

Keskinäinen riitely, jota yritetään peitellä, mutta joka käy esiin toistuvasti. Viittaaan mm. jättikeskusliittohankkeeseen.

Omia sisäisiä uudistuksia ei ole saatu aikaan. Työttömyyden vähentämiseen ei ole löydetty keinoja eikä ratkaisuja.

Hajanaisuus ja jäsenkalastelu.

Joidenkin militanttien liittojen soloilu, esim. AKT kiky-sopimuksessa.

Kolmannessa kategoriassa korostuvat viestinnälliset haasteet. Tähän ryhmään kuuluu viisi vastausta:

Omien hyvien töiden ja merkityksen tuominen ulos.

Ei onnistu perustelemaan, miksi ei suostu kaikkiin heikennyksiin.

Viestin selkeys. Asioista pitää puhua niiden oikeilla nimillä, eikä lähteä laukomaan miljoona kertaa toistettuja fraaseja. Ay-pomot eivät myöskään näytetäy jäsenliittojen palkkalaisilta, vaan herroilta herrojen joukossa.

Ei puhuta hallituksen kanssa samaa kieltä. Hallitukselta puuttuu työmarkkinaosaaminen ja oikeusoppineisuus (tätä tosin korjattiin myöhemmin). Kun keskustellaan toisen ohi, julkisuuskuvakin kärsii.

Paikallisen sopimisen vastustaminen. Lopputulos oli, että luullaan, että se kaatui ay-puoleen, vaikka syyllinen oli Yrittäjät.

Neljännän kategorian teemana voidaan pitää ay-liikkeen vanhoja asemia. Tähän kategoriaan ryhmittelin viisi vastausta:

*Vanhakantaisuus. Elinkeinorakenteen muutos näkyy aina viipeellä ay-liik-
keessä.*

*Vaikeina aikoina oman edun tavoittelu ei näytä hyvältä. Pitäisi ajatella enem-
män työttömiä, vähemmän heitä, joilla on asiat hyvin.*

Vaikeuksiin ei ole ollut antaa vastauksia, mutta vanhat rintamalinjat ja arvostelu on säilytetty.

*On yhä selvempää, että kattavia sopimuksia ei kannata enää tehdä. Silti ay-
liike niitä kaipaa ja paikallista sopimista vastustaa, koska vain kattavat sopi-
mukset antavat ay-liikkeelle olemassaolon oikeutuksen. Tämä on käynyt
liian selväksi.*

Neuvotteluvallan menetys.

Toiseksi viimeisen kategorian yhteinen nimittäjä on kilpailukyky sopimus. Tässä kategoriassa on kolme vastausta:

*Suostuminen kilpailukyky sopimukseen teki ay-keskusjärjestöjen propagan-
dasta epäuskottavaa.*

Kiky-sopimus. Ay-liikkeen ja yksittäisten ammattiliittojen kritiikki on osoittautumassa aiheettomaksi, kun tuoreimpien selvitysten mukaan työvoimakustannukset ovat laskeneet kikyn ansioista kohtalaisen paljon.

Suhtautuminen Kiky-sopimukseen

Viimeisen kategorian kahdessa vastauksessa nousivat esiin ulkopuoliset tekijät:

Hallitus on osaltaan saanut ay-liikkeen näyttämään jarrulta, vastahakoiselta ja yhteistyöhaluttomalta.

Itsestä riippumaton kompastuskivi on monien johtavien toimittajien lähtökohdaisesti negatiivinen suhtautuminen ay-liikkeeseen ja sympatia työnantaja-puolta kohtaan.

Seuraavaksi vastaajilta kysyttiin, mikä on ollut ay-liikkeen suurin onnistuminen julkisuus-kuvansa rakentamisessa Sipilän hallituskaudella. Vastausta pyydettiin myös perustelemaan. Avovastauksia saatiin yhteensä 23, ja ne on jaettu kuuteen eri kategoriaan sisältöjensä mukaan. Vastauksia on tarvittaessa stilisoitu.

Eniten onnistumisena nousi esiin kilpailukyky sopimus, joka mainittiin seitsemässä vastauksessa:

Kikyyn liittyvät asiat.

Kiky saatiin maaliin vaikeuksien kautta.

Suostuminen kiky-sopimukseen nähtiin vastuulliseksi.

Kikyn syntyminen ja sen kommentoiminen.

Ehkä se, että kiky saatiin kompasteltua joten kuten valmiiksi.

Suostuminen kilpailukyky sopimukseen vaikuttanut enemmän kuin mikään viestintä.

Kiky-sopimukseen mukaan lähteminen.

Toiseksi eniten vastauksia (5) ryhmiteltiin vastuullisuuden teeman alle:

Ay-liike oli valmis maltilliseen palkkatasoon ja leikkauksiin ja sitä kautta näytti ymmärtävän kokonaisuutta, vaikka Sipilä ei tuntunut ymmärtävän ay-liikkeen toimintalogiikkaa lainkaan.

SAK:n johdon ja suurten teollisuusliittojen vastuunkanto Kiky-sopimuksen läpiviennissä.

On onnistuttu säilyttämään maltillinen, hallitustakin neuvottelevampi, julkisuuskuva.

Yhteiskuntasopimus, osoitti yhteistyökykyä ja vastuunkantoa.

Kuva vastuullisesta toiminnasta.

Neljässä vastauksessa todettiin, että onnistumisia ei juuri ole:

Ei ole mitään uutta.

Ei niitä oikein ole. Myöntymisiä myöntymisten perään.

En näe suuria onnistumisia. Päinvastoin, suuret joukkomielenosoituksetkin ovat tuntuneet vihanlietsonnalta ilman selityksiä.

Vaikea nostaa esiin mitään yhtä yksittäistä onnistumista.

Kolmessa vastauksessa nousi esiin ay-liikkeen onnistumiset julkisuuskuvarassaan suhteessa maan hallitukseen:

Vastaavasti ay-liike on saanut hallituksen näyttämään todella jyräävältä, piittaamattomalta ja elitistiseltä.

Ei ole lähdetty liian järeisiin toimiin hallitusta vastaan.

Pakkolaki -käsitteen lanseeraaminen.

Syyskuussa 2015 järjestetty suurmielenosoitus mainittiin kahdessa vastauksessa:

Suurmielenosoitus.

Rautatientorin suurmielenosoitus 2015. Ay-liike näytti voimaansa Sipilän yhteiskuntasopimusta vastaan.

Lisäksi kahdessa vastauksessa nostettiin esille muista kommenteista irrallisia onnistumisia:

Aktiivisuus perhevapaauudistuksen edistämisessä.

Ay-liike onnistui välittämään kuvan, että se pyrki edistämään paikallista sopimista, vaikka se saavutti selkävoiton jäykkien työmarkkinoiden säilyttämisessä.

Aihekokonaisuuden viimeisessä osiossa vastaajia pyydettiin arvioimaan eri talouspoliittisia lähteitään ja niiden käyttöä. Ensin heiltä pyydettiin nimeämään keskeisin taho, joka on vaikuttanut heidän talouspoliittisen journalismin sisältöön ja/tai painotuksiin Sipilän hallituskaudella. Vastaajilla oli valmiiksi valittavina ay-liike, työnantajajärjestöt, yrittäjäjärjestöt, yritykset suoraan, maan hallitus ja jokin muu taho. Vain yhden sai valita. (Kuvio17.)

Eniten osumia sai maan hallitus, yhteensä 15, toiseksi eniten mainintoja sain jokin muu taho, 9, johon liittyvät tarkentavat vastaukset on esitelty myöhemmin. Yritykset suoraan ja yrittäjäjärjestöt saivat kumpikin kolme mainintaa. Työnantajajärjestöt kaksi, ay-liike yhden maininnan. (Kuvio 17.)

Jokin muu taho -vastanneet avasivat vastaustaan seuraavasti: tutkimusinstituutit tai talousluvut mainittiin neljässä vastauksessa, oma toimitus neljässä, ja yhdessä vastauksessa mainittiin yleinen hallituksen ja opposition välinen vuoropuhelu.

Tutkijat

Tutkimuslaitokset.

Reaalitalouden luvut.

Suhdanneinstituutit.

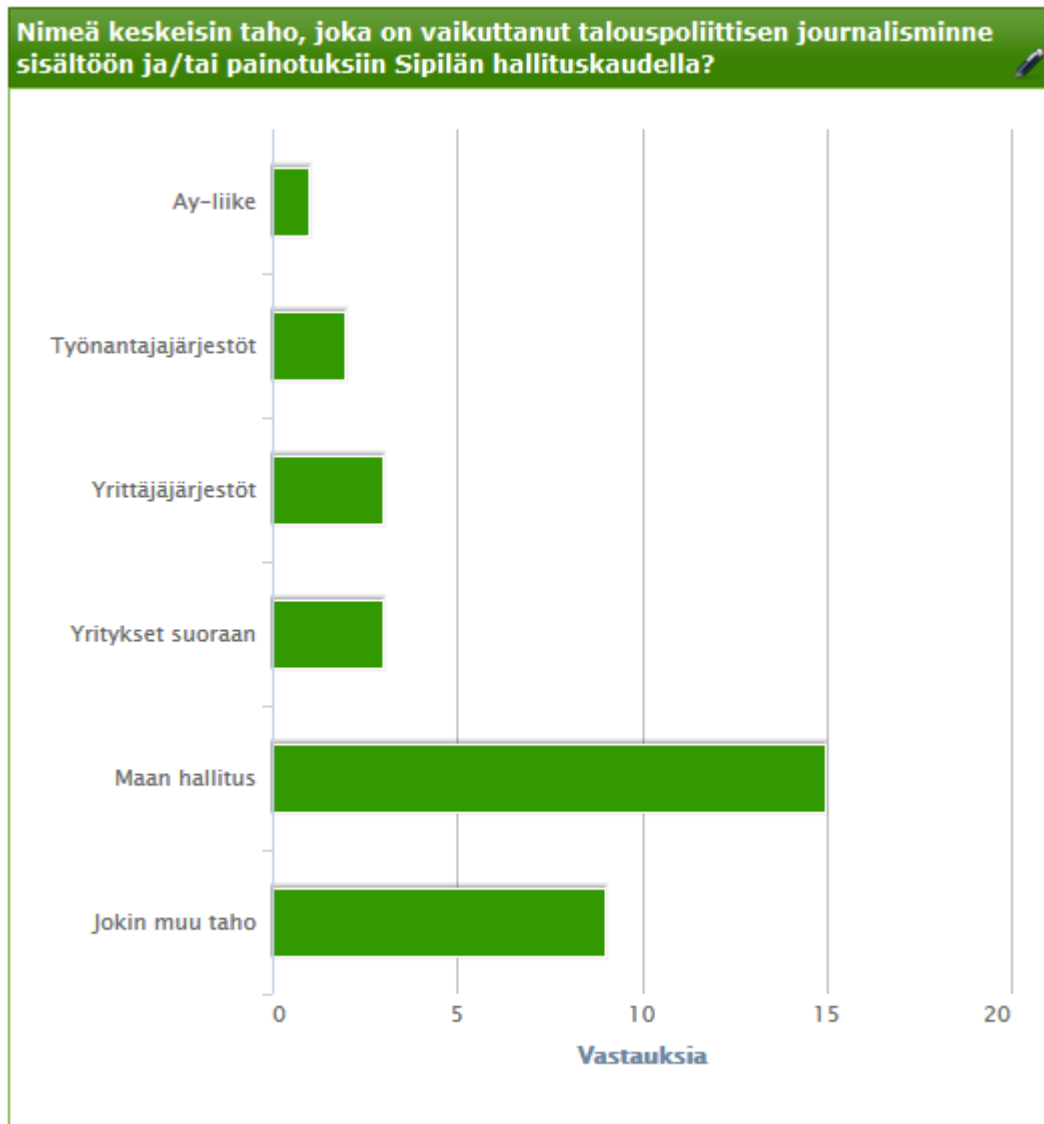
Journalistinen taho.

Mikään taho ei ole vaikuttanut journalismiin.

Toimituksen on pidettävä journalistiset päätökset itsellään.

Oma toimitus.

Vaikea nimetä yksittäistä, itse seuraan lähinnä hallituksen ja opposition vuoruheluksi naamioitunutta väittelyä.

Kuvio 17. Keskeisimmät vaikuttajat.

Seuraavaksi vastaajia pyydettiin erittelemään taho, jolta he ovat saaneet eniten yhteydenottoja työmarkkina-asioissa Sipilän hallituskaudella. Kysymyksellä haluttiin selvittää, mikä taho yrittää vaikuttaa eniten. Valmiista vaihtoehdoista piti valita jälleen yksi. Vaihtoehdot olivat: Akava, EK, SAK, STTK, Suomen Yrittäjät ja jokin muu. (Kuvio 19.)

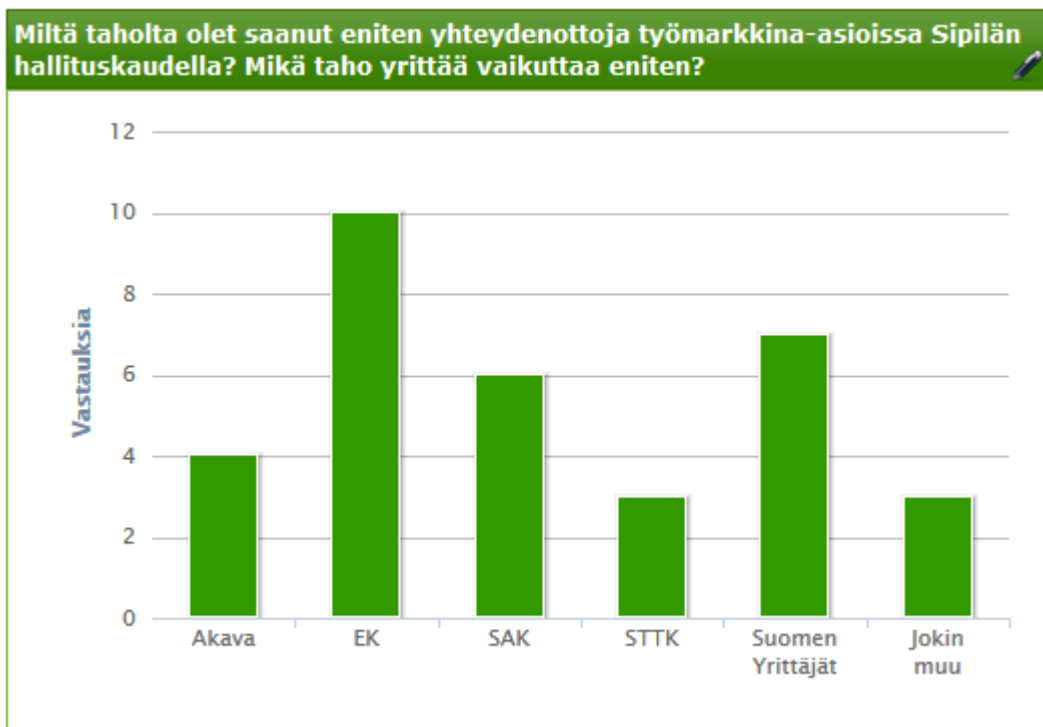
Eniten vastauksia sain EK: yhteensä 10. Toiselle sijalle nousi Suomen Yrittäjät (7), kolmanneksi SAK (6). Akava sain neljä mainintaa, STTK kolme, samoin jokin muu taho.

Avoimissa, tarkentavissa vastauksissa nousivat esiin seuraavat:

En osaa sanoa.

Kansanedustajat.

MTK.

Kuvio 19. Eniten yhteydenottoja työmarkkina-asioissa.

Viimeisessä monivalintakysymyksessä tiedusteltiin, mikä on ollut vastaajan keskeisin ja tärkein lähde työmarkkina-asioissa Sipilän hallituskaudella. Vaihtoehdot olivat jälleen: Akava, EK, SAK, STTK, Suomen Yrittäjät ja jokin muu. (Kuvio 20.)

Enemmistö vastaajista (9) mainitsi lähteekseen jonkun muun. Toiseksi eniten vastauksia sain SAK (8), kolmanneksi eniten STTK (5). Suomen Yrittäjät sai neljä mainintaa, Akava kaksi ja EK yhden (kuvio 20). Viisi jonkun muun tahon maininneista vastaajista avasi vastaustaan:

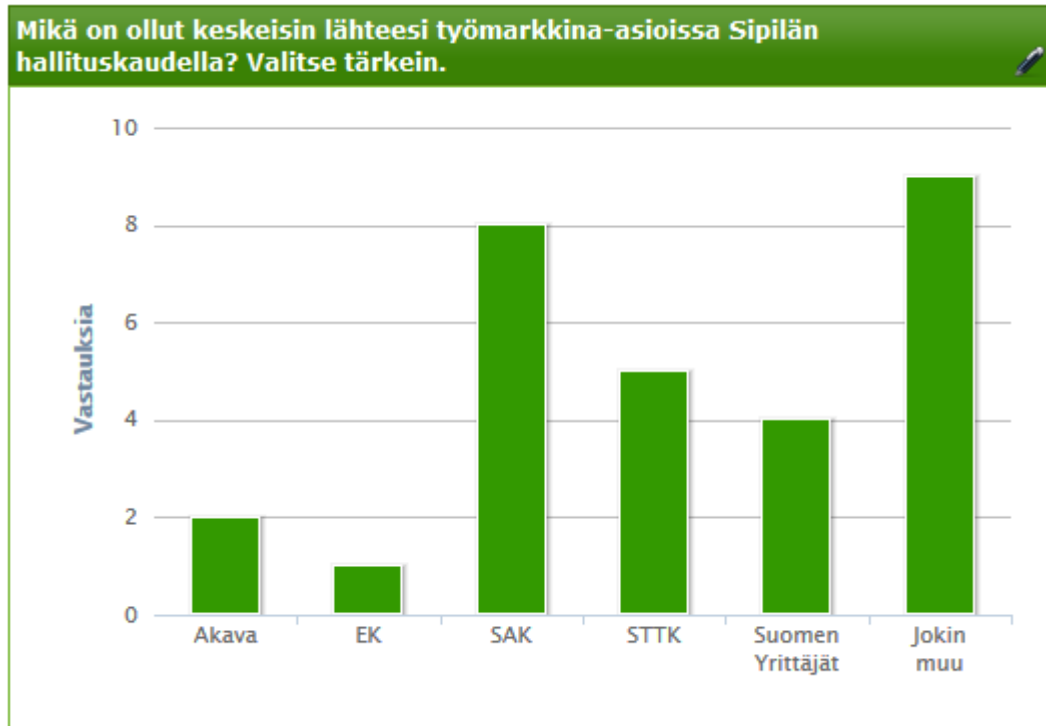
Teknologiäteollisuus.

Kansanedustajat.

Omat aivot.

STT.

Kaikki.

Kuvio 20. Keskeisimmät lähteet.

Aihekokonaisuus päättyi avoimeen kommenttikenttään, johon vastaaja sai halutessaan kommentoida koko osiota. Vastauksia tuli yhteensä kymmenen ja ne on jaoteltu kolmeen eri kategoriaan sisältöjensä perusteella. Vastauksia on tarvittaessa stilisoitu.

Seitsemän vastaajista ei pystynyt tai halunnut edes lähteä määrittelemään tärkeintä lähdeään:

Ei pysty nimeämään yhtä keskeistä lähdeä: olen pyrkinyt kuulemaan tasapuolisesti eri osapuolia.

Vaikea sanoa tärkeintä lähdeä. Määrä ei tarkoita merkitystä eikä laatua.

Keskeisintä lähdeä ei voi yksilöidä.

Ei ole yksittäistä tärkeintä tahoja, josta saan tietoa. Hankin tietoa monesta lähteestä.

Yksikään ulkoinen taho ei ole varsinaisesti vaikuttanut journalismini sisältöön. Se lähtee omasta päästä, ja tietenkin tietoja ja näkemyksiä tulee haetua sieltä täältä, ihan mahdoton sanoa mistä eniten.

Toimittajana pyrkii kuuntelemaan ja ottamaan itse yhteyttä kulloinkin relevantteihin työmarkkinatahoihin.

En toimittajana vastaa lähteitä koskeviin kysymyksiin.

Yksi vastaaja nosti tässäkin esiin taloudellista tietoa tuottavat laitokset:

Tärkeitä mielipidevaikuttajia ovat Pellervon, Palkansaajien, Etlan suhdanneinstituutit. VATT, Suomen Pankki. Niiden kautta operoivat myös SAK, EK, STTK, Akava jne.

Suomen Yrittäjiä kommentoitiin erikseen kahdessa avovastauksessa:

Suomen Yrittäjät on jakanut paljon tiedotteita, joissa on ollut vähän tietoa.

Suomen Yrittäjät ei oikein sovi tähän seuraan.

Viimeisessä aihekokonaisuudessa pyydettiin antamaan yleistä palautetta tutkimuksen tekijälle. Se ei varsinaisesti kuulu analysoitavaan osioon, mutta nostan esille pari mielenkiintoista kommenttia mahdollisen jatkotutkimuksen kannalta:

Kysymyksissä jäi liian vähälle huomiolle se, että toimittaja ottaa hyvin usein/lähes aina itsekin yhteyttä ay-liittoihin / EK:hon / Suomen Yrittäjiin ja työmarkkinajärjestöihin yleensäkin tehdessään juttua työmarkkina-asioista.

Olisin mielelläni vastannut myös työnantajajärjestöjä koskeviin kysymyksiin. Jatkotutkimuksen paikka!

4.3 Tulosten yhteenveto

Tämän opinnäytetyön kyselytutkimuksella hain vastausta siihen, onko politiikan toimittajien ja taloustoimittajien mielestä ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvasa tapahtunut muutos Sipilän hallituskaudella toukokuusta 2015 kesäkuuhun 2017. Lisäksi halusin selvittää, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet mahdolliseen muutokseen.

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että muutos ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvassa on ollut vain lievää tarkastelujaksolla. Tämä johtopäätös perustuu siihen, että vastaajista vain hieman yli puolet (54,0 %) oli sitä mieltä, että ay-liikkeen julkisuuskuvassa oli tapahtunut muutos Sipilän hallituskaudella. Havaitun muutoksen suunta jakoi vastaajat melko tasaisesti: 54,0 prosentin mielestä muutos oli positiivinen ja 45,9 prosentin mielestä negatiivinen.

Eniten muutosta nähtiin SAK:laisen ammattiyhdistysliikkeen julkisuuskuvassa (66,6 %). SAK:n teollisuusliitot nostettiin useammassa avovastauksessa positiivisena esimerkkinä vastuunkantamisesta Kiky-neuvottelujen aikaan.

Lievää muutosta ay-liikkeen julkisuuskuvassa yleisesti tukee myös se, että vastaajista 69,4 prosenttia ei ollut havainnut minkään palkansaajakeskusjärjestön tai ammattiliiton julkisuuskuvassa erityistä muutosta tarkastelujaksolla. Vastaajista selkeä enemmistö ei siis pystynyt erittelemään muutoksen kohdetta ollenkaan.

Tulokset osoittavat, että suurin vaikutus ay-liikkeen julkisuuskuvaan tarkastelujaksolla on ollut Kilpailukyky sopimuksella eli Kikyillä. Tämä on luontevaa, sillä työehtosopimusneuvotteluiden aikaan ammattiliitot ja palkansaajakeskusjärjestöt ovat eniten esillä julkisuudessa.

Tutkimuksen tulokset osoittavat todeksi sen, mitä tietoperustassani käsittelen: julkisuuskuvaan vaikuttavat teot ja yleinen ilmapiiri. Muutokset julkisuuskuvassa ovat vaikeasti havaittavissa, kun liikutaan tunnettuutta abstraktimmalla tasolla, ja tulkinnat riippuvat aina myös havainnoijasta. Tätä tukee vastausten hajanaisuus: osan mielestä muutosta on tapahtunut paljon negatiiviseen suuntaan, osan mielestä ay-liike on päässyt niskan päälle kamppailussaan työnantajien ja porvarihallituksen kanssa. Moni vastaaja näki myös, että kaikki osapuolet olivat saaneet kolhuja imagoonsa.

Kyselytutkimuksella hain selvyyttä myös siihen, onko tarkastelujaksolla ammattiyhdistysliikkeen sisällä syntynyt eroavaisuuksia julkisuuskuvissa ja miten se vaikuttaa kokonaisuuteen. Lisäksi halusin tietää ovatko ammattiyhdistysliikkeen ja median suhteet muuttuneet tarkastelujaksolla.

Vastauksissa näkyi ay-liikkeen hajanaisuus. Nimeltä mainittiin mm. kaatunut keskusjärjestöhanke, Akavan sooloilu neuvotteluissa ja keskusjärjestöjen ja liittojen keskinäinen sävyero viesteissään. Vastaukset osoittavat, että vaikka mediassa usein puhutaan yhdestä ammattiyhdistysliikkeestä, tosiasiasa yhteisiä nimittäjiä on yhä vähemmän. Yhden liiton ääritoimet ja kova kielenkäyttö haavoittavat kuitenkin kaikkia.

Tuloksista käy myös ilmi, että vaikka toimittajat näkevät ay-liikkeen eräänlaisena synonyyminä palkansaajakeskusjärjestöjen alle järjestäytyneelle palkansaajaliikkeelle, enemmistö kokee termin ensisijaisesti viittaavan SAK:laiseen ay-liikkeeseen. SAK:n liitoista kuullaankin usein kovimmat kannanotot.

Ay-liikkeen ja median suhteissa ei ole tapahtunut tutkimuksen mukaan suurta muutosta tarkastelujaksolla. Erityistä muutosta ei nähty myöskään ay-liikettä koskevissa uutiskriteereissä tai itse uutisoinnissakaan. Ay-liike, erityisesti keskusjärjestöt ja isot liitot, on pyrkinyt tarkastelujaksolla vaikuttamaan aktiivisesti mediaan. Mediavaikuttamisestaan kaikki keskusjärjestöt saivat oman kouluarvosanan, jonka keskiarvo oli kaikilla 7,5 tuntumassa.

Ay-liikkeen suurimpana kompastuskivenä tarkastelujaksolla voidaan pitää nk. ei-linjaa, josta esimerkkinä mainittiin joustamattomuus ja muutosvastarinta. Uudistumisen vaikeus ja hajanaisuus ovat myös ongelmia. Viestinnän haasteet mainittiin myös: ay-kieli on koukeroista ja vanhanaikaista. Näitä näkemyksiä tukee myös se, että valtaosa vastaajista näki ay-liikkeen julkisuuskuvan vanhanaikaisena ja staattisena tarkastelujaksolla.

Arkisen viestintätöön osalta näyttää siltä, että ay-liikkeellä olisi parannettavaa suhteessa maan hallitukseen ja työnantajajärjestöihin. Keskeisin taho, joka vaikuttaa vastaajien talospoliittisen journalismin sisältöön on maan hallitus. Eniten yhteydenottoja työmarkkina-asioissa vastaajat ovat saaneet tarkastelujaksolla EK:sta ja Suomen Yrittäjistä. Keskeisimpänä yksittäisenä lähteenä mainittiin kuitenkin SAK.

Suurimpana onnistumisena ay-liikkeen julkisuuskuvassa tarkastelujaksolla voidaan vastusten perusteella pitää vastuullista ja maltillista toimintaa Kiky-neuvotteluissa. Kaiken kaikkiaan Kikyä voidaan pitää tulosten perusteella enemmän onnistumisena kuin epäonnistumisena ay-liikkeelle julkisuuskuvan näkökulmasta. Jäsenistön mielipide saattaisi toki olla toinen.

5 Johtopäätökset

Kuten edellisen luvun yhteenvedossa totesinkin, tutkimuksen tulokset eivät viittaa siihen, että ay-liikkeen julkisuuskuvassa olisi tapahtunut merkittävää muutosta suuntaan tai toiseen Sipilän hallituskaudella. Vaikka tarkastelujakso on ollut tapahtumarikas työmarkkina-politiikan osalta, se ei ole heijastunut niin dramaattisesti siihen, miltä ay-liike näyttää, kuin voisi kuvitella. Työmarkkinapolitiikkaan liittyy aina draamaa neuvottelujen aikaan, joten merkittävää eroa aiempaan verrattuna ei ole päässyt syntymään.

Teoreettiseen viitekehykseen peilattuna tutkimustuloksista voi saada irti vielä uusi tulkin-toja ja kysymyksiä. Jos ammattiliitoissa koetaan, että yleinen suhtautuminen niihin on muuttunut huonommaksi, mutta se ei heijastu kuitenkaan julkisuuskuvaan, niin on syytä pohtia, mistä tällainen ajattelu kumpuaa. Mediajulkisuutta käsittelevässä luvussa avasin median pirstoutumista ja toisaalta median valtavirtaa ja osajulkisuutta. Sosiaalisen median myötä julkinen keskustelu hajautuu yhä pienempiin ryhmiin ja toisaalta ääripäät korostuvat. Vaikuttaako tämä ilmiö siihen tulkintaan, joka ammattiyhdistysliikkeessä on syntynyt?

Tutkimus osoitti, että ay-liike on toimittajien mielikuvissa vanhanaikainen ja staattinen. Voidaanko siis olettaa, että nämä mielikuvat vaikuttavat siihen, miten toimittajat uutisoivat ay-liikkeestä? Mediavaikuttaminen on ay-liikkeessä hyvällä tolalla keskusjärjestöjen ja suurten liittojen osalta, mutta ovatko mediasuhteet kokonaisuudessaan riittävän vahvat? Näitä ajatuksia vien pidemmälle alaluvussa 5.2.

5.1 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa mm. otoksen suuruus. Kyselyyni vastasi 39 työmarkkinoita seuraavaa toimittajaa, ja vastausprosentti oli 12,1, joten siinä suhteessa tuloksia voidaan pitää luotettavina. Kyselyn vastaukset on arvioitu mahdollisimman objektiivisesti ja tulokset esitetty siten, että tutkimuksen kannalta merkittävimmät seikat korostuvat.

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta haastavaa oli itse kysymyksenasettelu. Vaikka kyselyssä pyydettiin vastaajia määrittelemään ammattiyhdistysliike, käsitteen luomat mielilyhtymät ovat jokaisella omanlaiset. Voidaankin kysyä, oliko tutkimuskysymys riittävän selkeä luotettavien tulosten aikaansaamiseksi. Tämän takia tuloksista ei voikaan mielestäni vetää liian suoraviivaisia johtopäätöksiä, vaan tulokset jäävät suuntaa-antaviksi.

5.2 Kehitysehdotukset toimeksiantajalle

Arvokkainta antia kyselytutkimuksessa olivat jälkikäteen arvioituna avovastaukset, joissa toimittajat arvioivat ammattiyhdistysliikkeen heikkouksia ja vahvuuksia julkisuuskuvansa

rakentamisessa. Tästä osiosta nousi esille muutamia kohtia, joista voidaan suoraan ammentaa ideoita toimeksiantajan viestinnän kehittämiseen.

Viestinnän selkeys oli yksi tärkeimmistä huomioista. Ehdotankin opinnäytetyöni tutkimustulosten perusteella, että toimeksiantajan viestinnässä kiinnitetään jatkossa enemmän huomiota yksinkertaiseen ja selkeään kieleen. Ay-slangin minimoiminen ja raikkaat ulostulot luovat mielikuvaa raikkaasta toiminnasta. Yllätyksellisyys, uudistuminen ja dynaamisuus ovat tavoiteltavia asioita, jähmettyminen, kielteisyys ja joustamattomuus vältettäviä.

Viestinnän onnistumista pitäisi seurata säännöllisillä imago tutkimuksilla, joissa selvitetäisiin niin poliitikkojen, toimittajien ja työmarkkinakumppaneiden kuin jäsenistön mielikuvia toimeksiantajasta. Ulkopuolisen sparrauksen, esimerkiksi viestintätoimiston, käyttö mielikuvien muuttamiseksi voisi olla järkevää tulosten saavuttamisen kannalta.

Tämän opinnäytetyön jatkotutkimus voisi keskittyä työnantajajärjestöjen ja ammattijärjestöjen julkisuus kuvan vertailuun, jotta saataisiin tarkempaa tietoa siitä, miten vaikkapa journalistit mieltävät ammattiliitot suhteessa työnantajaliittoihin. Tämä ulottuvuus puuttuu tästä opinnäytetyöstä kokonaan, joten sen selvittäminen olisi perusteltua.

5.3 Oman työn arviointi

Pohtiessani opinnäytetyön aihetta keväällä 2016 en arvannut, että prosessi kestäisi kaikkiaan kaksi vuotta. Pitkittynyt prosessi on se, mikä itselläni on päällimmäisenä mielessä koko projektista. Teoreettisen viitekehyksen sain kasaan syksyllä 2016, kyselyn lähetin alkukesällä 2017. Viimeistelin työn keväällä 2018 tilanteessa, jossa toimeksiantajani nimi oli muuttunut, omat työtehtäväni olivat muuttuneet ja osittain myös työmarkkinakenttä oli muuttunut. Työn fokus on kuitenkin vuosissa 2015–2017.

Opinnäytetyön viimeistely siinä vaiheessa, kun aineisto tuntuu jo osin vanhentuneelta, voi laskea motivaatiota, mutta toinen haaste oli aineiston koko. Jälkikäteen ajateltuna kysymyksiä olisi voinut olla vähemmän ja tutkittava joukko pienempi. Relevanttien tulosten erittely isosta massasta oli hankalaa, enkä tiedä onnistuinko siinä parhaalla mahdollisella tavalla. Opinnäyte oli kaikesta tästä huolimatta mielenkiintoinen ja opettavainen haaste, jonka ansioista olen seurannut työmarkkina-asioita viime vuosina vielä normaaliakin tarkemmin. Oppiminen sekä työssäni että opinnoissani on syventynyt, ja tunnen entistä paremmin ammattiyhdistysliikettä ja sen historiaa.

Lähteet

Akava 2016. Akavan historiaa. Luettavissa: <http://www.akava.fi/akava/historiaa>. Luettu: 4.10.2016.

EK 2016. EK:n sääntömuutos viitoittaa tietä kohti paikallista sopimista. <http://ek.fi/ajankoh-taista/tiedotteet/2015/11/25/ekn-saantomuutos-viitoittaa-tieta-kohti-paikallista-sopimista/>. Luettu: 3.10.2016.

Findikaattori 2016. Ammatillinen järjestäytyminen. Luettavissa: <http://www.findikaat-tori.fi/fi/36>. Luettu: 30.9.2016.

Habermas, J. 2010. Julkisuus. Teoksessa Pietilä, V. (toim.) Julkisot, yleisöt ja media, s. 163. Tampere University Press. Tampere.

Helander, M. 2012. Johtajavetoisesti ja edustuksellisesti globaaliin aikaan. Teoksessa Helander, M. & Nylund, M. (toim.). Palkka työstä, s. 227. Into Kustannus Oy. Helsinki.

Helander, M. & Nylund, M. 2012. Johdanto. Ay-liikkeen ja edunvalvonnan uudet muodot. Teoksessa Helander, M. & Nylund, M. (toim.). Palkka työstä, s. 5–9. Into Kustannus Oy. Helsinki.

Hellman, H. & Nieminen, H. 2015. Mediatyhtiönä yhteiskunnassa. Teoksessa Malmelin, N. & Villi, M. (toim.). Mediajohtaminen. Näkökulmia uudistuvaan media-alaan, s. 37–38. Gaudemus. Helsinki.

Herkman, J. 2011. Poliitikka ja mediajulkisuus. Vastapaino. Tampere.

Hämäläinen, U. 2002. Onko tämä skuuppi? Poliitiikan toimittajan työtä 1950-luvulta nyky-päivään. Poliitiikan toimittajat ry – Politiska journalister rf.

Iltalehti 2016. Ay-liikkeen harrastama vedätys loppukoon. Luettavissa: <http://www.verkko- uutiset.fi/kotimaa/harkimo%20vedatys-57504>. Luettu: 22.11.2016.

Juholin, E. 2013. Communicare! Kasva viestinnän ammattilaiseksi. Management Institute of Finland.

Juholin, E. & Kuutti, H. 2003. Mediapeli. Anatomia ja keinot. Inforviestintä Oy. Helsinki.

Julkisen sanan neuvosto 2016. Journalistin ohjeet ja liite. Luettavissa: http://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/. Luettu: 11.11.2016.

Julkisen sanan neuvosto 2016. Etikettisäännöt Suomen sanomalehtimiehille 1957. Luettavissa: http://www.jsn.fi/ohjeet_kautta_aikain/etikettisaannot-suomen-sanomalehtimiehille-1957/. Luettu: 11.11.2016.

Kantola, A. 2011. Notkean journalismin nousu. Teoksessa Kantola, A. (toim.). Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa, s. 115–139. Gaudeamus Helsinki University Press Oy. Helsinki.

Kielikello 2016. Mitä viestivät media, viestin ja tiedotusväline? Luettavissa: <http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=329>. Luettu: 11.11.2016.

Koistinen, P. 2014. Työ, työvoima & politiikka. Vastapaino. Tampere.

Korkman, S. 2.10.2016. Mikä on Suomen malli? Verkkokolumni. Helsingin Sanomat. Luettavissa: <http://www.hs.fi/politiikka/a1475372549681> Luettu: 4.10.2016.

Lounasheimo, A. 2012. Palkkaratkaisut ja kilpailukyky. Teoksessa Helander, M. & Nylund, M. (toim.). Palkka työstä, s. 35 ja 48–49. Into Kustannus Oy. Helsinki.

Melin, H. 2012. Pystyykö ammattiyhdistysliike uudistumaan? Teoksessa Helander, M. & Nylund, M. (toim.). Palkka työstä, s. 15–16 ja 23. Into Kustannus Oy. Helsinki.

Meriläinen, R. 2010. Mitä on laatu journalismissa? Teoksessa Kinnunen, K. & Väisänen, K. (toim.). Laatua journalismiin! Uutisjournalismi laatukokeessa, s. 15. Commentator-sarja. TAT-ryhmä. Helsinki.

Metalliliitto 2016. Historia. Luettavissa: <http://www.metalliliitto.fi/historia>. Luettu: 4.10.2016.

Metalliliitto 2016. Jäsenmaksut. Luettavissa: <http://www.metalliliitto.fi/jasenmaksu>. Luettu: 28.9.2016.

Metalliliitto 2016. Liiton toimisto-organisaatio. Luettavissa: <http://www.metalliliitto.fi/toimisto-organisaatio>. Luettu: 28.9.2016.

Metalliliitto 2016. Metalliliitto. Luettavissa: <http://www.metalliliitto.fi/metalliliitto>. Luettu: 28.9.2016.

Metalliliitto 2016. Metallityöväen liiton arvot. Luettavissa: <http://www.metalliliitto.fi/metallityovaen-liiton-arvot>. Luettu: 28.9.2016.

Metalliliitto 2016. Metalliliiton säännöt. Luettavissa: <http://www.metalliliitto.fi/saannot>. Luettu: 28.9.2016.

Metalliliiton liittokokous 2016. Vaalitulokset. Luettavissa: <https://liittokokous.metalliliitto.fi/vaalitulokset>. Luettu: 2.11.2016.

Metalliliiton liittokokous 2016. Liittokokousvaalitulokset. Luettavissa: <https://liittokokous.metalliliitto.fi/tietoja-aiemmista-vaaleista>. Luettu 2.11.2016.

Metsäteollisuus 2016. Metsäteollisuus ry:n hallitus esittää irtautumista Elinkeinoelämän keskusliiton jäsenyydestä. Luettavissa: <http://www.metsateollisuus.fi/uutishuone/tiedotteet/Metsateollisuus-ry-n-hallitus-esittaa-irtautumista-Elinkeinoelaman-keskusliiton-jasenydesta-2426.html>. Luettu: 4.10.2016.

Mickelsson, R. 2015. Suomen puolueet. Vapauden ajasta maailmantuskaan. Vastapaino. Tampere.

Politiikan toimittajat ry 2016. Jäsenistö. Luettavissa: <http://www.politiikantoinimittajat.fi/fi/jasenisto/>. Luettu: 3.11.2016.

Saari, M. 2012. Rinta rinnan Suomea kehittämässä? Teoksessa Helander, M. & Nylund, M. (toim.). Palkka työstä, s. 105–106. Into Kustannus Oy. Helsinki.

SAK 2005. Sopimusyhteiskunnan synty oli myrskyisää aikaa. Luettavissa: <http://www.sak.fi/ajankohtaista/uutiset/sopimusyhteiskunnan-synty-oli-myrskyisaa-aikaa>. Luettu: 4.10.2016.

SAK 2009. Ammattiyhdistysliikkeen ABC. Palkansaajakeskusjärjestöjen yhdessä julkaisema yleisopas. SAK, STTK, Akava. Luettavissa: <http://www.sak.fi/aineistot/julkaisut/esitteet-ja-julkaisusarja/ammattiyhdistysliikkeen-abc>. Luettu: 4.10.2016.

SAK 2016. Ammattiliitot. Luettavissa: <https://www.sak.fi/tama-on-sak/ammattiliitot>. Luettu 2.11.2016.

SAK 2016. Edustajisto. Luettavissa: <https://www.sak.fi/tama-on-sak/nain-sak-toimii/edustajisto>. Luettu: 29.9.2016.

SAK 2016. Hallitus. Luettavissa: <https://www.sak.fi/tama-on-sak/nain-sak-toimii/hallitus>. Luettu: 29.9.2016.

SAK 2016. Jäsenmäärät. Luettavissa: <https://www.sak.fi/tama-on-sak/ammattiliitot/jasenmaarat>. Luettu: 28.9.2016 ja 2.11.2016.

SAK 2016. Perustietoa SAK:sta. Luettavissa: <https://www.sak.fi/tama-on-sak/perustietoa>. Luettu: 28.9.2016.

SAK 2016. SAK:n saavutuksia. Luettavissa: <https://www.sak.fi/tama-on-sak/historia>. Luettu: 4.10.2016.

SAK Vasemmistoryhmä 2016. Yhteystiedot. Luettavissa: <http://ayvasemmisto.vas.fi/yhteystiedot-2/>. Luettu 2.11.2016.

Taloustoimittajat ry 2018. Yhdistys. Luettavissa: <https://taloustoimittajat.fi/fi/yhdistys/>. Luettu: 2.4.2018.

Taloussanomien 2015. Kaksi kovaa keinoa iskeä ay-liikkeeseen. Luettavissa: <http://www.taloussanomien.fi/tyomarkkinat/2015/06/01/kaksi-kovaa-keinoa-iskea-ay-liikkeeseen/20157016/12>. Luettu: 3.10.2016.

Uimonen, R. 2009. Median mahti. Kuinka journalistit käyttävät valtaa ja pakottavat maan mahtavia eroamaan. WSOY. Helsinki.

Valtioneuvosto 2016. Hallitusohjelmat vuodesta 1917. Luettavissa: <http://valtioneuvosto.fi/tietoa/historiaa/hallitusohjelmat>. Luettu: 3.11.2016.

Valtioneuvosto 2016. Pääministeri Juha Sipilän hallitus. Luettavissa: <http://valtioneuvosto.fi/sipilan-hallitus/ministerit>. Luettu 2.11.2016.

Valtioneuvosto 2016. Pääministeri Sipilän hallituksen ohjelma. Luettavissa: <http://valtioneuvosto.fi/sipilan-hallitus/hallitusohjelma>. Luettu: 3.11.2016.

Valtioneuvosto 2016. Ratkaisujen Suomi. Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja. 10/2015. Edita Prima. Luettavissa: http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDIS-TETTY_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82. Luettu: 3.11.2016.

Valtioneuvosto 2016. Valtioneuvoston nimittäminen ja järjestäytyminen. Luettavissa: <http://valtioneuvosto.fi/tietoa/nimittaminen-ja-jarjestaytyminen>. Luettu: 3.11.2016.

Wilenius, M. 2008. Median yhteiskuntasuhde. Teoksessa Malmelin, N. & Wilenius, M. (toim.). Välittäjät. Vastuullisen viestinnän tulevaisuus, s. 111–112. Gaudeamus. Helsinki.

Worker-participation.eu 2016. Trade unions. Luettavissa: <http://www.worker-participation.eu/National-Industrial-Relations/Across-Europe/Trade-Unions2>. Luettu: 30.9.2016.

Yle 2016. Ahtisaari SDP:stä: Miten tuommoista porukkaa voisi äänestää? Luettavissa: <http://yle.fi/uutiset/3-9208177>. Luettu 2.11.2016.

Yle 2016. Rinne vastasi Ahtisaaren ryöpytykseen Demokraatissa: "En voi uskoa hänen to-della tarkoittaneen tätä". Luettavissa: <http://yle.fi/uutiset/3-9212111>. Luettu: 2.11.2016.

Yle 2016. Puolueiden kannatusarviot. Taloustutkimus oy. Luettavissa: http://data.yle.fi/dokumentit/Uutiset/YLE_puoluekannatus_1209-0410_2016.pdf. Luettu 2.11.2016.

Liitteet

Liite 1. Verkkokysely

1. Taustakysymykset

Ikä *

Valitse:

Sukupuoli *

- Nainen
- Mies
- En halua sanoa

Koulutus *

- Ylempi korkeakoulututkinto
- Alempi korkeakoulututkinto
- Ylioppilas
- Peruskoulu / kansakoulu
- Muu

Ammatti *

- Poliitiikan toimittaja
- Taloustoimittaja
- Työmarkkinatoimittaja
- Pääkirjoitustoimittaja
- Toimittaja
- Muu

Kuinka kauan olet toimittajana käsitellyt työmarkkina-
asioita ja/tai ay-liikettä? *

- En lainkaan
- Alle vuoden
- 1 - 5 vuotta
- 6 - 10 vuotta
- 11 - 15 vuotta
- 16 - 20 vuotta
- Yli 20 vuotta

2. Ay-liikkeen julkisuuskuva Sipilän hallituskaudella

(Tasavallan presidentti nimitti pääministeri Juha Sipilän hallituksen 29. toukokuuta 2015)

Kommentoi alla olevia väittämiä. **Aikajänteenä kaikissa väitteissä on Sipilän hallituskausi.** Jokainen väite alkaa: "Kun mediassa puhutaan ay-liikkeestä, tarkoitetaan useimmiten..."

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Ammattiliittojen keskusjärjestöjen (SAK, STTK, Akava) alle järjestäytynyttä palkansaajaliikettä	☐	☐	☐	☐	☐
SAK:laista ay-liikettä	☐	☐	☐	☐	☐
STTK:laista ay-liikettä	☐	☐	☐	☐	☐
Akavalaista ay-liikettä	☐	☐	☐	☐	☐

Liikuta osoitinta asteikolla sen mukaan, kumpi alla olevien sanaparien adjektiveista vastaa mielestäsi toimittajana paremmin ay-liikkeen julkisuuskuvaa Sipilän hallituskaudella. Vastauksen ei tarvitse olla 100-prosenttinen, vaan voit jättää osoittimen esimerkiksi sanaparien puoleenväliin.

Negatiivinen Positiivinen

Aggressiivinen Sovitteleva

Staattinen Dynaaminen

Vanhanaikainen Moderni

Elitistinen Jäsenlähtöinen

Perustele halutessasi.

Kommentoi seuraavia väittämiä:

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Ay-liikkeen julkisuuskuvassa on tapahtunut muutos Sipilän hallituskaudella verrattuna aiempaan	☐	☐	☐	☐	☐
Ay-liikkeen julkisuuskuva on muuttunut myönteisemmäksi Sipilän hallituskaudella	☐	☐	☐	☐	☐
Ay-liikkeen julkisuuskuva on muuttunut kielteisemmäksi Sipilän hallituskaudella	☐	☐	☐	☐	☐
SAK:laisen ay-liikkeen julkisuuskuvassa on tapahtunut muutos Sipilän hallituskaudella verrattuna aiempaan	☐	☐	☐	☐	☐
STTK:laisen ay-liikkeen julkisuuskuvassa on tapahtunut muutos Sipilän hallituskaudella verrattuna aiempaan	☐	☐	☐	☐	☐
Akavalaisen ay-liikkeen julkisuuskuvassa on tapahtunut muutos Sipilän hallituskaudella verrattuna aiempaan	☐	☐	☐	☐	☐
Ilmapiiri yhteiskunnassa on muuttunut enemmän ay-liikkeen vastaiseksi Sipilän hallituskaudella	☐	☐	☐	☐	☐
Ilmapiiri yhteiskunnassa on muuttunut ay-liikkeen kannalta myönteisemmäksi Sipilän hallituskaudella	☐	☐	☐	☐	☐

Oletko havainnut jonkun palkansaajakeskusjärjestön tai ammattiliiton julkisuuskuvassa erityistä muutosta Sipilän hallituskaudella? Kyllä Ei

Mainitse yksi tai useampi tekijä, esim. tapahtuma tai henkilö, jotka ovat mielestäsi eniten vaikuttaneet ay-liikkeen julkisuuskuvaan ja/tai sen muutokseen Sipilän hallituskaudella. Perustelisitko vastauksesi.

Vapaat kommentit aihekokonaisuuteen liittyen.

3. Ay-liikkeen ja median suhteet Sipilän hallituskaudella

Kommentoï seuraavia väittämiä. Aikajänteenä jokaisessa väittämissä on Sipilän hallituskausi.

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Ay-liike on pyrkinyt rakentamaan omaa julkisuuskuvaansa aktiivisesti vaikuttamalla mediaan	☐	☐	☐	☐	☐
Ay-liike on onnistunut vaikuttamispyrkimyksissään	☐	☐	☐	☐	☐
Ay-liike on epäonnistunut vaikuttamispyrkimyksissään	☐	☐	☐	☐	☐
Ay-liikkeen suhtautuminen mediaan on muuttunut	☐	☐	☐	☐	☐
Median suhtautuminen ay-liikkeeseen on muuttunut	☐	☐	☐	☐	☐
Ay-liikettä koskeva uutisointi on muuttunut	☐	☐	☐	☐	☐
Ay-liikettä koskevat uutisoinnin uutiskriteerit ovat muuttuneet	☐	☐	☐	☐	☐

Miten ay-liikkeen edustajat eri järjestöissä ovat pyrkineet vaikuttamaan ay-liikkeen julkisuuskuvaan sinun kauttasi toimittajana, kun aikajänteenä on Sipilän hallituskausi? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Lähettämällä mediatiedotteita
- Kutsumalla tiedotustilaisuuteen
- Lähestymällä sosiaalisessa mediassa
- Kutsumalla taustatilaisuuteen
- Kutsumalla taustatapaamiseen, esim. lounaalle
- Vuotamalla tietoa
- Antamalla haastattelun yksinoikeudella
- Muilla keinoin

Kuka / ketkä ay-liikkeen edustajat ovat olleet eniten yhteydessä sinuun vaikuttamistarkoituksissa Sipilän hallituskaudella?

Millä kouluarvosanalla arvioisit seuraavien tahojen kykyä vaikuttaa omaan julkisuuskuvaansa Sipilän hallituskaudella?

	4	5	6	7	8	9	10
SAK	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
SAK:laiset ammattiliitot	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Teollisuusliitto (ent. Metalliliitto)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
STTK	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
STTK:laiset ammattiliitot	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Akava	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Akavalaiset ammattiliitot	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vapaat kommentit / perustelut.

Mikä on ollut ay-liikkeen pahin kompastuskivi julkisuuskuvansa rakentamisessa Sipilän hallituskaudella? Perustelisitko vastauksesi.

Mikä on ollut ay-liikkeen suurin onnistuminen julkisuuskuvansa rakentamisessa Sipilän hallituskaudella? Perustelisitko vastauksesi.

Nimeä keskeisin taho, joka on vaikuttanut talouspoliittisen journalismin sisältöön ja/tai painotuksiin Sipilän hallituskaudella?

- Ay-liike
- Työnantajajärjestöt
- Yrittäjäjärjestöt
- Yritykset suoraan
- Maan hallitus
- Jokin muu taho

Miltä taholta olet saanut eniten yhteydenottoja työmarkkina-asioissa Sipilän hallituskaudella? Mikä taho yrittää vaikuttaa eniten?

- Akava
- EK
- SAK
- STTK
- Suomen Yrittäjät
- Jokin muu

- Mikä on ollut keskeisin lähteesi työmarkkina-asioissa Sipilän hallituskaudella? Valitse tärkein.
- Akava
 - EK
 - SAK
 - STTK
 - Suomen Yrittäjät
 - Jokin muu

Vapaat kommentit aihekokonaisuuteen liittyen.

4. Palaute

Kommentit ja terveiset tutkimuksen tekijälle.